

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

JULI
2023

4

SAMENKERK

Parochiekerken
extra open

Korting bij musea
en speelpark

Concerten en
Meet & Greet's

zomer
aanbod

Deze bon geeft eenmalig korting
bij één van de instellingen op de
achterzijde van deze bon.

Geldig t/m 31 augustus 2023 (tenzij anders vermeld)

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

JULI
2023
4

SAMENKERK

Mee met de
lezersreis
naar de Veertien
Noodhelpers?
Zie pagina 31

Foto omslag: ©Simon Wiggen | Bistum Essen
Foto pag. 20-21: Fries met scènes uit het leven
van Jezus in de kerk H.-Bonifatius in Almere
www.theodorestrawinsky.nl

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom
Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar.
Nummer 4 – jaargang 48
De volgende uitgave verschijnt op 7 september 2023.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie), Carolien
Hoogenboom, Petra Vermeer (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Anneke van Assema, Ada Bakker, Michel Bakker,
Jasperine Brussee-van der Plas, Anneke Donkers,
Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Corine van der Loos,
Marcel Poorthuis, Vera Schneijderberg.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Veertien Noodhelpers

14

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Petra Vermeer (redactiesecretariaat)
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder
toestemming worden overgenomen.
Van sommige teksten en illustraties
is de herkomst niet te achterhalen;
verantwoordelijken kunnen reageren
via het redactieadres.

Weer stellen graag vier van
de H. Noodhelpers zich voor:
HH. Dionysius, Egidius, Erasmus
en Eustachius.

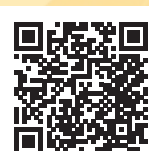
zomerse
aan-
bieding

Neem **vóór**
31 augustus een
abonnement op
SamenKerk en u
ontvangt in 2023
nog drie edities en
in 2024 alle zes nummers voor
€ 55,00. Info: [samenkerk@
bisdomhaarlem-amsterdam.nl](mailto:samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl)

- Koepelkathedraal (Haarlem)
- Speelpark De Swaan (Dijk en Waard)
- Museum Catharijne Convent (Utrecht)
- Ons' Lieve Heer op Solder (Amsterdam)
- Joods Cultureel Kwartier (Amsterdam)
- Cruquius Museum (Cruquius)
- 't Oesdom / O.L.V. ter Nood (Heiloo)

U moet uw SK-zomerpas
bij deze instelling
kunnen tonen.

Kerk of
kathedraal?

29

In de zomer steken we graag in een kerk een kaarsje op. Wat is het verschil tussen een kerk, basiliek of kathedraal?

Lekker
puzzelen

36

Hofjes zijn oases van rust in een drukke stad. Stap er eens binnen.

Hofjes
30

Veel puzzelplezier en vergeet niet uw oplossing in te sturen!

PAG.
8-13

Een zomerse uitnodiging

Parochiekerken, musea, een speeltank nodigen u uit voor bezoek en bezichtiging, muziek en concerten. Musea bieden korting en parochies een warme ontvangst. Er zijn stadswandelingen of bezoek eens een hofje, meet & greets met medewerkers van SamenKerk. We nodigen u uit deze zomer – in ons eigen bisdom en provincie – er op uit te gaan.

met SK
zomer-
pas

Een zomerse uitnodiging

‘Vakantie’ is afgeleid van het Latijnse ‘vacare’ (wat letterlijk ‘meditatie’ betekent). Denk dan ook aan rust nemen of je leeg maken. Op de Egmondse abdij staat ‘Vacare Deo’, je vrij maken voor God, als hun lijfspreuk. Vakantie is vaak ruimte voor andere dingen. En dat is precies wat wij gedaan hebben in dit zomerse nummer, ruimte gemaakt voor suggesties en ideeën om als persoon, als gezin, als parochie met elkaar te doen. En dicht bij huis.

SamenKerk biedt u een zomerse uitnodiging: Parochiekerken verwelkomen u, muzikanten willen u hun muziek laten horen, musea en een speeltank bieden kortingsaanbiedingen op hun toegangsprijs, te bezoeken hofjes beschreven, stadswandelingen zijn uitgestippeld en medewerkers van ons bisdomblad SamenKerk willen u graag ontmoeten. Kortom, deze zomer wordt u uitgenodigd om erop uit te gaan.

Heb een mooie zomer!

En... veel leesplezier met SamenKerk!

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

En verder

- 4 Wat ik u zeggen wil
- 6 Kort nieuws
- 8 Een zomerse uitnodiging
- 17 Geboekt
- 18 Leo Fijen
- 20 Inspiratie
- 23 Parels uit de schattengrot
- 24 De familie Smit uit Ursem
- 26 Catechese: we vieren Eucharistie
- 32 Ontmoetingen op de Camino
- 34 Uit de kunst: Beeldschone Bijbelse tuin
- 38 Personalia
- 40 Meet & Greet

De Stille in

Je ziet dat ik druk ben

Veel mensen zijn normaal druk, want er komen veel verplichtingen op hen af. Je moet nog iets af hebben en dan schiet de tijd om rustig te zitten, te luisteren en aandacht te hebben voor degenen die je het meest nabij zijn, er gemakkelijk bij in. “Nu even niet, je ziet dat ik druk ben”, klinkt het dan. En als het niet gezegd wordt, wordt het wel aanvoeld: Die is te druk, heeft nu geen tijd voor mij. Hier moet ik niet mee aankomen. Dat is begrijpelijk en er is soms niet onmiddellijk iets aan te doen, maar eigenlijk zouden we altijd over reservetijd moeten kunnen beschikken, zodat er ruimte overblijft voor mensen, vooral voor wie dringend onze aandacht nodig hebben.

Mensen of dingen?

Dat is trouwens ook een goede vraag: waar gaat mijn aandacht het meest naar uit, naar dringende zaken,

Als je langzamer gaat, zul je alles anders ervaren; wat je tevoren niet bemerkte, zul je gaan zien als je langzamer gaat. Wondertjes zul je soms ontwaren, als je niet gehaast maar kalm passeert. Rust met bedachtzaamheid opent ons en helpt ons om op een dieper niveau te ervaren. De zomer kan een tijd van genade zijn.

naar alles wat af moet of naar de behoeften van naasten aan een dieper contact met rust en tijd? Wij doen vaak alsof de dingen die we moeten het belangrijkste zijn, terwijl in feite het de mensen zijn die veel meer tellen.

Rust en ruimte

Wat zal bijvoorbeeld een hartelijke ouder-kind relatie met genoeg tijd om ongepland te kunnen praten, veel goed doen. Zo ken ik een echtpaar dat geen afwas-machine nam, omdat het samen afwassen en afdrogen zo'n belangrijk moment was in het gezin. Maar ook samen eten, samen bidden of samen iets ondernemen,

**Het is belangrijk
te kunnen gaan
staan in de
oneindige ruimte
van de eeuwige God**

te kunnen spreken op een dieper dan alleen een zakelijk niveau. Ik zou voor hen graag een goede geestelijke vader willen zijn. Daarbij heb ik het gevoel dat misschien ook veel ouders hebben: dat ik te kortschiet omdat zoveel problemen aandacht vragen, zoveel zaken moeten worden geregeld.

We zijn beperkt, het hoeft niet af...

Ook dit is iets wat we moeten leren accepteren: we kunnen zo goed mogelijk proberen er te zijn voor anderen, maar we kunnen niet alles, we zijn maar beperkte mensen. Wat zou het mooi zijn als de mensen om ons heen tenminste de liefde zouden kunnen ervaren in wat we zeggen en doen, ook al schiet ons doen en laten tekort doordat we lang niet alles kunnen doen wat wordt verwacht. Willen de mensen liefde kunnen ervaren dan is weer de rust en ruimte van groot belang. We kunnen beter twee dingen doen met rust en ontspanning, met aandacht en vrede, dan vier dingen gehaast en oppervlakkig.

In de stilte...

Ook in onze relatie tot God zijn rust en ruimte heel belangrijk. Om te kunnen bidden is het belangrijk te kunnen gaan staan in de oneindige ruimte van de eeuwige God, om jezelf bewust te bevinden in de aanwezigheid van die goede Vader. In de Ignatiaanse traditie begint het gebed dan ook met de blik en vooral de aandacht omhoog geheven om voor ons geestesoog te zien hoe de goede God ons ziet.

Een keer per maand ga ik een dag de stilte in om God te zoeken. Op zo'n stille dag en vooral tijdens de retraite die veel langer duurt, merk ik altijd weer hoe ik God en heel mijn bestaan anders ervaar dan op 'gewone' dagen. De stilte verandert je blik en je hart. Ik denk dat dit voor bijna iedereen geldt.

Waarom geloven er in onze tijd zo weinig mensen? Een belangrijk deel van het antwoord lijkt mij te zijn: omdat er zo weinig stilte is en innerlijke ruimte...

Ik wens U een goede zomer, mét stilte, rust en ruimte...

Bisschop Johannes Hendriks

Kijk op kathedraal-TV naar een gesproken versie van deze 'Wat ik u zeggen wil'.

kan heel belangrijk zijn. Het gaat erom dat er de rust en ruimte is, waardoor je iets zonder planning of afspraak en misschien langs een omweg ter sprake kunt brengen.

En hoe het bij mij is?

Ik heb natuurlijk zelf geen gezin, al heb ik wel als kind in een gezin geleefd en heb ik als priester vele gezinnen bezocht. En ik merk hoe belangrijk rust en ruimte zijn ook om met priesters, diakens, catechisten en andere mensen met wie ik als bisschop verbonden ben,

Na een vijf maanden durende renovatie ziet de Begijnhofkapel er als nieuw uit. Kerkbanken zijn in een andere opstelling neergezet, zodat er meer ruimte is ontstaan. Er is nieuwe verlichting aangebracht, de vloer is vernieuwd, evenals de verwarming en alle leidingen. Ook is de kapel opnieuw en in een andere kleurstelling geschilderd. Het nieuwe celebratiealtaar wordt na de zomer feestelijk gewijd. (Foto: Chris Booms)

50 Jaar orgeltochten

Dit jaar viert de stichting Orgeltochten Noord-Holland zijn gouden jubileum met vier tochten, waarbij minimaal drie orgels te beluisteren zijn.

Info: www.orgeltochtennoord-holland.nl

- Zaterdag 22 juli: met Aart Bergwerff van de Kogerkerk (Koog aan de Zaan) naar de St.-Bonifatiuskerk en Oosterzijdekerk (Zaandam).
- Zaterdag 29 juli: met Mark Heerink van de Sint-Urbanuskerk (Nes aan de Amstel) naar de Paaskerk (Amstelveen) en de Sint-Urbanuskerk (Ouderkerk aan de Amstel).
- Zaterdag 5 augustus: met Chrisine Kamp van de PKN-kerk (Nigtevecht) naar de Van Houtenkerk en Grote Kerk (Weesp).
- Zaterdag 12 augustus: met Willem Poot van de Grote Kerk (Schermerhorn) naar Beets en de Grote Kerk (Oosthuizen).

Verklaring bisschoppen slavernijverleden

De Nederlandse bisschoppen hebben 15 juni een verklaring uitgegeven, waarin ze “het slavernijverleden onder ogen zien. En [zich] realiseren dat de voorsprong in economische ontwikkeling in het deel van de wereld waarin wij leven mede mogelijk werd door slavernij en kolonialisme.” Ook schrijven ze dat slavernij “haaks staat op de christelijke boodschap. Mensen zijn broeders en zusters omdat ze allemaal geschapen zijn naar Gods beeld en gelijkenis. Daarom zijn alle mensen gelijk in waardigheid.” De bisschoppen wijzen erop dat er in deze tijd nog steeds slavernij is. “Slavernij heeft nieuwe vormen aangenomen waaronder uitbuiting, kinderarbeid, dwangarbeid, prostitutie en gedwongen huwelijken. Het aantal mensen dat nu slachtoffer is van deze ‘moderne’ slavernij bedraagt wereldwijd bijna vijftig miljoen volgens onderzoeken van internationale organisaties voor arbeid en migratie. De slachtoffers komen uit alle lagen van de bevolking, maar de meesten bevinden zich onder de armsten en meest kwetsbaren van onze broeders en zusters.”

Afgelopen meivakantie maakte het voltallige kathedrale koor een toernee door Rome. Naast concerten en vieringen in diverse kerken, nam het koor ook deel aan de algemene audiëntie met paus Franciscus.

(Foto: Vatican News)

Lees hier de volledige verklaring:
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

OLVH Heemstede

Vanaf september viert de Roemeens-Orthodoxe kerkgemeenschap in Nederland iedere zondag in de parochiekerk van Onze Lieve Vrouw Hemelvaart (Heemstede). Hiertoe zijn recentelijk door het samenwerkingsverband 'Klaverblad' afspraken gemaakt met deze geloofsgemeenschap.

Bavo-dag

Op 17 juni namen 130 vormelingen deel aan de BAVO-dag in de kathedraal en beleefden daar een mooie dag. In de tuin waren er diverse spellen en in de kerk workshops over allerlei thema's. Een viering met de bisschop sloot de dag af. "Ik wist niet dat er zoveel tieners naar de kerk gingen", zei eentje enthousiast bij het weggaan.

Bijna 1.000 Nederlandse WJD-jongeren

Eind juli reizen bijna duizend jongeren vanuit Nederland naar de Wereldjongerendagen (WJD) in Lissabon. Ze voegen zich tussen 1 en 6 augustus bij de honderdduizenden gelovige jongeren vanuit de hele wereld. Vanuit ons bisdom zijn er zo'n honderd deelnemers en begeleiders. Zie ook pagina 22.

In mei hebben 65 jongeren in Heiloo een mooi tienerkamp mogen beleven met onder meer een 'crazy 88' (spelopdracht om 88 opdrachten uit te voeren in een stadscentrum – red.), patroonheiligen, glowgolf (midgetgolf met oplichtende elementen – red.), eucharistische aanbidding en andere leuke activiteiten. Het thema was 'Deel de vreugde', waarbij de paradox tussen lijden en vreugde, het geloof uitdragen en vergeving aan bod kwamen.

Openluchtviering

De parochies van Aalsmeer, De Kwakel, Kudelstaart, Nes aan de Amstel en Uithoorn ('van Amstel tot Westeinder') komen zondag 10 september samen voor een viering en ontmoetingsdag bij de Sint-Urbanuskerk in Nes aan de Amstel. Parochiekoren zingen, voor kinderen is er een kinderwoorddienst en de kerktoren kan beklommen worden.

Een zomerse uitnodiging

De grote zomervakantieperiode is aangebroken. Vaak valt het leven 'stil' in deze periode. Allerlei clubs, koren en andere verenigingen houden een vakantiestop. Geen vergaderingen of koorrepetities.

Maar niet iedereen gaat op vakantie. Daarom nodigen parochies, musea, een speeltuin en een Bijbelse tuin en medewerkers van *SamenKerk* u uit om erop uit te trekken. U en jij. Samen met familie, buren of vrienden. Of als groepje medeparochianen. Speciaal voor u als lezer van *SamenKerk* kunt u deze hele zomer mooie kerken bezoeken, (orgel)concerten bijwonen, lezingen, rondleidingen, tentoonstellingen... en nog veel meer. En vergeet niet op de achterkant (pag. 40) te kijken!

Musea nodigen u uit...

Koepelkathedraal Sint Bavo (Haarlem)

Onze Sint-Bavokathedraal, ook wel Koepelkathedraal genaamd, (Leidsevaart 146 | www.koepelkathedraal.nl) nodigt u van harte uit: op vrijdag 21 juli 2023 ontvangt u bij het tonen van de SK zomerpas gratis toegang voor een bezoek en bezichtiging van het kerkgebouw, inclusief het beklimmen van de kerktorens en de koepel. De Koepelkathedraal is dagelijks geopend tussen 13.00-17.00 uur.

met SK
zomer-
pas

Met de SK zomerpas 2023 (zie voorpagina) krijgt u leuke kortingen op uw museumbezoek. Knip de SK zomerpas uit en ga erop uit. We wensen u een heerlijke zomer toe met deze zomerse uitnodiging!

Redactie en medewerkers
SamenKerk

Let op dit
symbooltje; leuk
om met kinderen
te doen.

Actueel overzicht op website

Kijk iedere dag om 8.00 uur naar het aanbod van die dag op www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl of scan de QR-code.

Museum Catharijneconvent (Utrecht)

Museum Catharijneconvent (Lange Nieuwstraat 38 www.museumcatharijneconvent.nl), het rijksmuseum voor christelijke kunst, nodigt u van harte uit: t/m 31 augustus 2023 ontvangt u bij het tonen van de SK zomerpas twee vrijkaartjes (inclusief de toeslag voor de tentoonstelling 'Ode aan

met SK zomerpas

Kindermuseum: Feest! Weet wat je viert.

Ieder jaar vieren we Kerstmis, Sinterklaas en andere christelijke feesten. Joden vieren Chanoeeka en moslims het Suikerfeest. Wat vieren we dan? Waarom cadeautjes? Ontdek het op deze leuke ontdekkingstocht voor gezinnen.

Museum Ons' Lieve Heer op Solder (Amsterdam)

met SK zomerpas

Museum Ons' Lieve Heer op Solder (Oudezijds Voorburgwal 38-40 | www.opsolder.nl), een unieke verborgen (schuil)kerk uit de zeventiende eeuw in hartje Amsterdam, nodigt u van harte uit: t/m 31 augustus 2023 ontvangt u bij het tonen van de SK zomerpas 50% korting op de toegangsprijs. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging. Het museum is alle dagen geopend. Gratis toegang voor Museumkaarthouders.

Antwerpen. Het geheim van de Hollandse meesters'). Het museum is iedere dinsdag t/m zondag geopend. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging. Deze is niet geldig in combinatie met andere kortingen en aanbiedingen.

- Ga voor het vakantiegevoel op zondagmorgen eens naar een andere parochiekerk, in een ander dorp of andere stad (sdeel), voor de zondagse viering.
- Spreek eens af met familieleden, vrienden of burens, die vanwege vakantie van dierbaren of mantelzorgers minder, weinig of geen bezoek ontvangen.
- Als er een lange warme periode is, of dagen met hoge temperaturen, is het advies: veel (water) drinken. Maar ook: let een beetje op elkaar, en ook op de dieren.
- Stuur een echte ansichtkaart van uw vakantieadres naar de thuisblijvers (in plaats van een whatsapp-berichtje of via andere social media).

- **ZONDAG 23 JULI** is in de Kerk Werelddag voor ouderen en grootouders: breng de familie bijeen en organiseer iets leuks voor (over)grootouders én (achter)kleinkinderen.

Lees hier de boodschap van paus Franciscus voor de Werelddag voor ouderen en grootouders 2023, getiteld 'Barmhartig is Hij van geslacht tot geslacht' (Lc. 1,50).

- **25 JULI** is de feestdag van de H. Jacobus en is het groot feest in Santiago di Compostela. Aan het feest meedoen? Bak een Santiago-taart.

Scan de QR-code voor het recept van de Santiago-taart.

- **15 AUGUSTUS** vieren we de tenhemelopneming van de H. Maagd Maria: vier het mee. Veel parochiekerken zijn die dag geopend voor vieringen.

Joods museum (Amsterdam)

Het Joods Cultureel Kwartier, inclusief het Joods Museum en de Portugese Synagoge (Nieuwe Amstelstraat 1 | www.jkc.nl) nodigt u van harte uit: t/m 3 september ontvangt u twee euro korting en kost een kaartje € 16,00 (volwassenen). Koop een ticket via www.jck.nl (en dan: tickets) met kortingscode: bisdom-haarlemamsterdam. Gratis toegang voor Museumkaarthouders. U kunt ook kaartjes kopen bij de kassa. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging.

Gedurende de zomer worden diverse activiteiten georganiseerd als inloopbakateliers, familierondleidingen, kaarslichtconcerten en Ets Haim inschrijfrondleidingen (zie website bij 'bezoek' en dan 'evenementen').

met SK
zomer-
pas

voor een gastvrije ontvangst. De tuin is dagelijks de gehele dag geopend. Bij de 'Ontmoeting' is een gidsje verkrijgbaar. Wilt u op 27 juli en 9 september mee met de rondleidingen van 11.00, 13.00 of 15.00, mailt u naam, telefoonnummer en gewenste tijd naar: secretariaat@hjoannesdedoper.nl. Lees meer over de Bijbelse Tuin op pag. 34-35.

Sint-Jansmuseum (Noord-Scharwoude)

Het Sint-Jansmuseum (Kloosterhof, Dorpsstraat 514 | www.sintjansmuseumkloosterhof.nl) nodigt u uit op 16 juli en 20 augustus tussen 13.00 en 16.00 voor een gastvrije ontvangst. Het museum geeft een overzicht van het Westfriese en katholieke leven rond de 'kathedraal van het Noorden' en omgeving. Ook is er aandacht voor Broeder Everardus Witte (1868-1950), het 'Bruurke van Megen', kunstwerken van John Bier enz.

Laatste nieuws over Br. Everardus Witte

Bisschop 's-Hertogenbosch heropent officieel zaligverklaringsproces broeder Everardus Witte - Rooms-Katholieke Kerk Nederland (rkkerk.nl)

Haarlemmermeermuseum De Cruquius (Cruquius)

Het Cruquius Museum (Cruquiusdijk 27 | www.haarlemmermeermuseum.nl), het museum over het stoomgemaal, nodigt u van harte uit: t/m 31 augustus 2023 mag bij het tonen van de SK zomerpas één kind of jongere gratis mee naar binnen. Het museum is alle dagen open. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging.

met SK
zomer-
pas

met SK
zomer-
pas

Bijbelse Tuin (Hoofddorp)

De Bijbelse Tuin (Kruisweg 1071 | www.bijbelsetuininhoofddorp.nl) nodigt u uit op 27 juli en 9 september

Parochiekerken nodigen u uit...

Almere

De Sint-Bonifatiuskerk (Contrabasweg 239) biedt op zaterdag 29 juli en zaterdag 2 september een speciale rondleiding aan door de kerk en langs het kunstwerk van Théodore Strawinsky (fries met fresco's met Bijbelse scènes – zie voorbeeld pag. 20-21). De ontvangst bij deze nieuwste kerk van Nederland is om 10.30 uur. Aanmelding vóóraf via www.theodorestrawinsky.nl. Bij de kerk is gratis parkeergelegenheid; van NS-station Muziekwijk is het zo'n 500 meter lopen. Bezoek de Groene Kathedraal, een uniek bos. Adres: Kathedralenpad

Almere, aanrijden via de Vogelweg en dan Tureluurweg (de Groene Kathedraal wordt met borden aangegeven).

Amsterdam

De hele zomer is de Mozes-en-Aäronkerk (Waterlooplein) op donderdag- en vrijdagmiddag van 12.00-16.00 open voor bezichtiging, gebed of het opsteken van een kaarsje. Vrijwilligers verwelkomen u en geven informatie over het kerkgebouw en het werk van de Gemeenschap van Sant'Egidio.

Amsterdam

De kerk 'De Krijtberg' (Singel 446) is tot 30 juli dagelijks geopend van 13.00-19.00 uur. Een groep internationale jongeren, 'Living Stones', geeft er rondleidingen en verzorgt korte gebedsmomenten met Taizé-liederen.

Edam

T/m woensdag 23 augustus is de H. Nicolaaskerk (Voorhaven 126) op woensdagen en zondagen van 12.00-16.00 uur geopend. Op de woensdagochtenden is er in Edam een traditionele kaasmarkt. Het is dan altijd erg gezellig in de stad, zonder meer de moeite waard. Een bezoek aan Edam is goed te combineren met Volendam en Marken.

Egmond-Binnen

Op 17 juli om 19.30 uur bent u welkom om rondom licht, zang, stilte, verhaal en gebed 'Op adem te komen' in de 'buurkerk' naast de Abdij (Abdijlaan, Egmond-Binnen).

IJpendam

De Sint-Sebastianuskerk (Dorpsstraat 58) is elke zaterdagochtend van 11.00-12.30 uur geopend en heet u welkom. U kunt er bidden, een kaarsje aansteken, de kerk bezichtigen en/of een kopje koffie drinken.

Haarlemmerliede

De parochiekerk St. Jacobus de Meerdere (Liedeweg 52) is deze zomer iedere zondag van 14.00-16.00 uur geopend voor bezoek, gebed of een kaarsje.

Hoorn

In de weekenden is de HH. Cyriacus- en Franciscuskerk (Grote Noord 15) van 12.00-16.00 uur geopend voor bezichtiging.

Op zondag 13 augustus is om 11.00 uur de traditionele kermis (met de hoofdaalmoezenier voor kermis, circus en binnenvaart) aan de Gedempte Turfhaven vanwege de Hoornse kermis.

Vanaf 26 augustus is in het weekend in de HH. Franciscus- en Cyriacuskerk een tentoonstelling te bezoeken over de architect van de kerk, A.C. Bleijs, Horinees van geboorte. Hij bouwde ook de H.-Nicolaasbasiliek in Amsterdam. Op zaterdag 9 september om 14.00 uur verzorgt Willeke Jeninga

een lezing over hem. Ook verschijnt er een nieuwe biografie over Bleijs, leerling van Pierre Cuypers, die ook in Hoorn zo'n tachtig werken tot stand heeft gebracht.

Schagen

Alle donderdagen in juli en augustus is het West-Friese Folklore Schagen. Om 10.45 uur trekt een bonte stoet door het stadscentrum van in originele West-Friese klederdracht gestoken Schagenezen en gasten, lopend of gezeten op of in boerenwagens, sjeezen en landauers, die getrokken worden door prachtige paarden.

Naast de grote weekmarkt is ook de St.-Christoforuskerk (Gedempte Gracht 64) van 10.00-13.00 uur geopend voor bezichtiging, een kaarsje of gebed. Tevens gelegenheid om gebedsintenties te schrijven. In de middag zijn er speciale orgelconcerten.

Texel

Ook deze zomer (t/m 20 augustus) is de *Texel Touristen-seelsorge* (van het Bisdome Essen, Duitsland) weer actief op Texel met vieringen en activiteiten. Ook bent u er welkom voor ontmoeting en gesprek.

Zaanstad

De H. Maria Magdalenakerk op 't Kalf 162 vlakbij de Zaanse Schans is iedere

zaterdag en zondag tussen 12.00 en 16.00 uur geopend. De monumentale kerk uit 1887, bijgenaamd 'de Kalverkerk', ligt aan mooie wandel- en fietsroutes. Een audiotour via uw smartphone vertelt u over het gebouw.

Cartoon Hans van Pelt.

(Foto: BOAZ/Zandvoort)

Zandvoort

T/m 17 september is iedere woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag van 13.30-15.30 uur de zomerexpositie in de H. Agathakerk (Grote Krocht 45) te bezoeken. "Ken je mij? Wie ken je dan?" is een lied van Huub Oosterhuis en gezongen door zijn dochter Trijntje. Wat zijn Oosterhuis' verdiensten in de ontwikkeling van het kerklied? Ook is er een expositie over liturgische gewaden. Textiele hoogstandjes, zoals het door Keizerin Sisi van Oostenrijk aan deze parochie geschonken kazuifel, worden niet meer gedragen. Ook liturgische kleding is modegevoelig en cultuurgebonden. Er is daarnaast een selectie cartoons is te zien van de in Zandvoort alomgekende kunstenaar Hans van Pelt

Zevenhoven

Op 15 augustus om 11.00 uur is er een openluchtviering (H. Mis) in de Mariagrot bij de kerk (Noordeinde 28). Na de viering koffiedrinken en rozenkransgebed.

Heiligdom O.L.V. ter Nood

Met de SK zomerpas ontvangt u € 5,00 korting op uw aankopen in het Oesdom bij een besteding van meer dan € 25,00. Deze actie is geldig t/m 31 augustus 2023 en niet te combineren met andere acties of kortingen. Het Oesdom is dagelijks geopend. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging.

met SK
zomerpas

Ook in de zomer worden er op het diocesaan heiligdom Onze Lieve Vrouw ter Nood (parkeren aan de Kapellaan | www.olvternood.nl) diverse activiteiten georganiseerd, waarvoor u van harte bent uitgenodigd, zoals onder meer:

- 6 augustus: gezongen Gregoriaanse Vespers
- 16 augustus: gebeds- en bezinningsdag 'H. Bartholomeus, apostel'

Tot 25 september is de buitententoonstelling 'In het begin: ode aan de natuur' vrij te bezoeken. In het park staan zeven kunstwerken, die geïnspireerd zijn op de zeven dagen van het scheppingsverhaal. Info en aanmelden: www.olvternood.nl (en dan: 'natuur & geloof').

- 16 juli (om 14.30 uur): concert Tim Knol (solo) s.v.p. aanmelden via www.olvternood.nl
- 18 juli: tweegesprek Annemiek Schrijver en rector Jeroen de Wit (ad € 15,00, incl. koffie/thee/drankje)
- 20 juli (om 14.30 uur): concert Jildou – s.v.p. aanmelden via www.olvternood.nl
- 25 augustus: lezing door dichter Joris Brussel (ad € 15,00 incl. koffie/thee/drankje)
- 2 september (13.30-18.00 uur): workshop Bezinnend schrijven 'Pennenvruchten' (ad € 27,50)

Concerten

Amsterdam

In de maand juli is de Mozes-en-Aäronkerk (Waterlooplein) dagelijks open van 12.00-16.00 uur met "Een harp onder de riem", een gratis toegankelijk muziekprogramma, waarbij een professionele musicus aan bezoekers vraagt: "Waar mag ik voor jou over spelen?" Hun verhaal wordt ter plekke verwerkt in een geïmproviseerd muziekstuk. Aan het eind van iedere dag worden deze verhalen met een gastmusicus samengebracht in een nieuwe compositie, die om 15.45 uur in de kerk te beluisteren is en wekelijks te horen bij VPRO's Vrije Geluiden op NPO 4 Klassiek. Op 31 juli om 20.00 uur worden al deze composities ten gehore gebracht tijdens het slotconcert.

Ieder vrijdag in de maand juli is er in de Mozes-en-Aäronkerk om 12.00 uur een gratis toegankelijk lunchconcert op het historische Adema-/Philbert-

orgel door jonge, professionele musici en studenten van het Amsterdamse conservatorium.

In de zomermaanden is het orgelzomer in de Heilige-Nicolaasbasiliek (Pr. Hendrikkade 73, t.o. Centraal Station | www.muziekindenicolaas.nl). Alle concerten beginnen om 20.15 uur en entree is € 10,00.

- 12 juli: orgelzomer met António Pedrosa
- 14 juli: concert Queen's College Chapel Choir (Cambridge)
- 17 juli: concert St. Paul's Cathedral Choir (London) Vicars Choral
- 19 juli: orgelzomer met Leo van Doeselaar
- 26 juli: orgelzomer met Nathan Laube
- 29 juli: concert National Youth Choir of Scotland
- 2 augustus: orgelzomer met Matteo Imbruno
- 9 augustus: orgelzomer met Evan Bogerd
- 16 augustus: orgelzomer met Jos Maters

- 23 augustus: orgelzomer met Hayo Boerema en Laurens Collegium
- 30 augustus: orgelzomer Giles Brightwell

Hoorn

Zomerse concerten in Hoorn:

- 13 juli in de Koepelkerk (HH. Franciscus en Cyriacuskerk, Grote Noord 15) van 20.00-21.00 uur: zomeravondconcert door organist Mark Heerink en violiste Birthe Blom
- 19 juli Foreestenhuis (Grote Oost 43) van 13.00-13.30 uur: zomermarktconcert door organist Frank van Wijk en Marianne Hoek blokfluit
- 27 juli in de Koepelkerk van 20.00-21.00 uur: zomeravondconcert door organist Stephan van de Wijgert
- 2 augustus in de Koepelkerk van 13.00-13.30 uur: zomermarktconcert door organiste Naoko Shimizu en sopraan Stephanie Oostenbrug
- 16 augustus Lutherse Kerk (Ramen 4) van 13.00-13.30 uur: zomermarktconcert door organist Pieter Rynja

Haarlem

In de zomermaanden in de Sint-Bavokathedraal (Leidsevaart 46 www.willibrordusorgel.nl) een serie orgelconcerten rond het Willibrord-orgel. Deze orgelconcerten staan dit jaar in het teken van het 100-jarig bestaan van het Willibrordorgel en het 50-jarig jubileum van deze zomerse orgelconcerten in de kathedraal. De concerten van de Internationale orgelzomer zijn gratis (met deurcollecte na afloop) en beginnen om 20.15 uur:

- 10 juli: Joxe Benantzi Bilbao Riguro
- 17 juli: Karel Hilla
- 24 juli: Eric Koevoets
- 31 juli: Susanna Veerman
- 7 augustus: Stefano Manfredini
- 14 augustus: Peter Ledaine
- 21 augustus: Maarten Wilmink

Van 28 augustus-28 september is dit jaar het speciale orgelfestival '100 jaar Willibrordorgel' met enkele bijzondere concerten:

- 28 augustus: Ton van Eck en The Cathedral Brass (koperblazers)
- 4 september: met spectaculaire orgelvirtuoos Hector Olivera

Stadswandelingen

Ga er op uit. Bezoek een andere stad. Maak een mooie wandeling of fietstocht. Van diverse steden en regio's heeft onze gastauteur Michel Bakker katholieke 'highlights' met elkaar verbonden. U vindt onze stadswandelingen op de bisdomwebsite www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl of scan de QR-code

Texel
Amsterdam
Haarlem
Hoorn
Alkmaar
Hilversum en Laren
Volendam e.o.
Heiloo e.o.
Enkhuizen e.o.
Zuid Kennemerland

Speciaal voor kinderen

'Paulus: de musical' (Hoofddorp)

Van 29 augustus t/m 1 september is het KISI Musicalweek in de H. Joannes-de-Doperkerk (Kruisweg 1069, Hoofddorp | musical@hjoannesdedoper.nl). De hele week wordt gerepeteerd en vrijdagmiddag is de uitvoering. De H. apostel Paulus staat centraal. Het was zijn levensmissie om te spreken en verwijzen naar Jezus. Met de musical leren we Sint Paulus beter kennen en wordt met zang en dans op een creatieve manier dit Bijbelse verhaal uitgebeeld en uitgediept.

Speelpark De Swaan (Oudkarspel)

Speelpark De Swaan (Wagenweg 2a Oudkarspel | www.speelparkdeswaan.nl) nodigt u van harte uit:

met SK
zomer-
pas

T/m 31 augustus ontvangt u 50% korting op een dagkaart met een maximum van vier personen. Deze actie is niet geldig in combinatie met andere acties. Het speelpark is dagelijks geopend. U kunt uw SK zomerpas slechts één keer gebruiken voor deze zomerse uitnodiging.

14 Noodhulpers

Gedurende een grote pandemie en vele crises in Europa in de Middeleeuwen ontstond in 1445-1446 de devotie tot de Veertien Heilige Helpers, ook wel de Veertien Noodhulpers genoemd. Hun feestdag is op 8 augustus. Dit jaar maken we kennis met deze heiligen, waarvan sommigen ons heel bekend voorkomen, zoals: HH. Dionysius, Egidius, Erasmus en Eustachius.

Eric van Teijlingen

H. Dionysius

De heilige Dionysius (Saint-Denis) was in de derde eeuw de eerste bisschop van Parijs. Hij zou de eerste (houten) kerk hebben gebouwd op het eilandje, waar nu de kathedraal Notre Dame staat. Hij stierf de marteldood rond het jaar 250. Er is eeuwenlang verwarring geweest of Dionysius van Parijs dezelfde persoon is als Dionysius de Areopagiet (de eerste bisschop van Athene). Vertaalfouten van geschreven bronnen en heiligenverhalen liggen hieraan ten grondslag. Pas sinds het begin van de twintigste eeuw is er consensus dat het niet een en dezelfde figuur is.

H. Dionysius wordt afgebeeld als bisschop en als 'cefalofoor', wat 'hoofddrager' betekent. Volgens een legende was hij het oneens met de plaats van zijn martelaarschap (Montmartre), waarna hij zijn afgehouden hoofd zou hebben opgepakt en met zijn hoofd in zijn handen tien kilometer naar het noorden zou hebben gelopen, naar de plaats waar hij begraven wilde worden (het huidige Saint-Denis). Hij wordt aangeroepen bij hoofdpijn, gewetensangst en geloofstwifel, maar ook als je ergens 'je hoofd bij moet houden'. Zijn gedenkdag is 9 oktober. De parochiekerk van Heerhugowaard-Centrum is gewijd aan de heilige Dionysius. Een mooie spreuk luidt: 'Regen op Sint Denijs voorspelt een natte winter, maar weinig ijs'.

H. Egidius

Heilige Egidius (of Sint-Gilles de Eremiet) werd in 640 in Griekenland geboren. Volgens overlevering leidde hij na een zwervend bestaan (in o.a. Italië) een kluizenaarsbestaan in Zuid-Frankrijk, in de buurt van Narbonne. Later stichtte hij een klooster in Saint-Gilles, ten westen van Arles en ten zuiden van Nîmes, waar hij rond 720-724 is gestorven.

Omdat de Orde der Tempeliers Saint-Gilles tot haar hoofdkwartier maakte, werd deze plaats in de middeleeuwen een belangrijk bedevaartoord (na Rome en Santiago de Compostela). Het lag gelegen aan een van de pelgrimswegen naar Santiago, de *Via Tolosana* of *Via Aegidia*. Als kluizenaar kreeg Egidius regelmatig bezoek van een hinde, die hem van melk voorzag. Toen de plaatselijke vorst een jachtpartij hield, vluchtte het hert naar de kluis van Egidius. Een door zijn jagersvrienden gewonde jager zocht toevlucht bij Egidius en zag de vriendschap tussen Egidius en het hertje. Hij bouwde later voor Egidius de abdij in Saint-Gilles, die er de eerste abt werd.

H. Egidius wordt afgebeeld als abt met staf en vaak met een hert(je). Hij wordt aangeroepen bij de pest, voor bescherming van vee en herders, maar ook voor een goede biecht en bij epilepsie, krankzinnig-

heid en bezetenheid. Zijn gedenk-
dag is 1 september (in de katholieke
als Orthodoxe kerken).

H. Erasmus

H. Erasmus van Formia werd circa
240 in Antiochië (nu Syrië) geboren
en stierf de marteldood in Formia
(Italië) in 303. Zijn naam is in de
loop van de tijd door Italiaanse en
Spaanse zeelui verbasterd tot Era-
mo, Ermo of Elmo. Er is weinig over
het leven van deze heilige bekend.
Door christenvervolgingen onder
keizer Diocletianus vluchtte hij van
Antiochië naar de berg Libanon,
waar hij meer dan zeven jaar op

een hoge top geleefd zou hebben, en
- zo vertelt het verhaal - een raaf
hem dagelijks van voedsel voorzag.
Nadat een engel hem de boodschap
bracht om naar huis terug te keren,
deed hij dat. Maar Erasmus werd
in Antiochië direct gevangengenomen
en gefolterd. Weer wist hij te
ontsnappen, ditmaal naar Italië. De
reis ging over zee en er kwam een
storm opzetten. Blauwe vuurton-
gen dansten over het schip maar
Erasmus spreidde zijn armen en
het onweer ging liggen. Een won-
der! Aangekomen in de landstreek
rond Napels vestigde hij zich in

‘Sint-Elmsvuur’ verwijst naar
deze Noodhelper. Het is een licht-
verschijnsel dat zich voordoet
wanneer grote ladingsverschillen
worden opgebouwd voordat de
ontlading komt. Vooral bij uitste-
kende voorwerpen als antennes,
scheepsmasten en bij vliegtui-
gen komt dit voor. Het heeft een
groen- of blauw/witte kleur.

Formia (een kustplaatsje aan de
Middellandse Zee halverwege Rome
en Napels). Echter, zijn vervolgers
achterhaalden hem tenslotte en hij
stierf de marteldood op een pijn-
bank, waarbij zijn buik werd opge-
sneed. Zijn beenderen zijn in de
negende eeuw overgebracht naar
het nabij gelegen Gaeta, waar ze in
de kathedraal bewaard worden.

H. Erasmus wordt afgebeeld als
bisschop met mijter en staf met
daarbij een windas, zoals die ge-
bruikt werd in havens. Door een
verkeerde interpretatie werd dit in
de iconografie gezien als zijn mar-
telwerktuig (met zijn darmen er-
omheen gewikkeld). Hij wordt aan-
geroepen bij darmziekten en pijn
in onderlijf. Hij is patroon van de
zeelieden en -reizigers, schoenma-
kers en draaibankwerkers en van de
huisdieren. Zijn gedenkdag is 2 juni.

H. Eustachius

Heilige Eustachius van Rome stierf
rond het jaar 118. Hij heette van
geboorte Placidus en was generaal
in het Romeins leger van keizer
Trajanus (98-117). Hij bekeerde zich
tot het christendom na een jacht-
partij, waarbij hij een verlicht kruis
in het gewei van een hert had ge-
zien. Na zijn bekering nam hij de
naam Eustachius aan. Toen zijn
bekering bekend werd, werd hij
opgepakt, samen met zijn gezin, en

werden hem al zijn eigendommen
afgenomen. Keizer Trajanus
roept hem terug om de stad Rome
te verdedigen tegen de barbaren.
Dat doet hij maar na de behaalde
overwinning weigert Eustachius
te offeren aan de heidense goden
en volhardt in zijn christelijke
geloof. Trajanus' opvolger, keizer
Hadrianus, laat Eustachius daarom
voor de leeuwen werpen.

H. Eustachius wordt afgebeeld met
een hert met kruisbeeld tussen zijn
gewei. Hij wordt aangeroepen bij
alle vormen van nood en vuur. Hij
is de patroonheilige van de jagers,
jachtverenigingen en bosbouwers,
beschermt tegen schade aan de
natuur, maar ook bij geloofstwijfel
en zelfs bij huwelijksproblemen.
Zijn gedenkdag is 20 september.
De Eustachiuslegende sprak ge-
durende de Middeleeuwen zeer tot
de verbeelding en kwam in diverse
literaire stukken terug. Het vormde
een onmiskenbare bron van
inspiratie voor de biografie van
Sint Hubertus. ■

Lees meer:

Lezersreis naar

Vierzehnnheiligen

Ga mee met een vijfdaagse lezersreis van 23-27 september naar Vierzehnnheiligen, het bedevaartsoord in Duitsland gewijd aan de Veertien Noodhelpers. We bezoeken op de heenreis het graf van Sint Bonifatius (Fulda) en Mariaoord Kavelaer op de terugreis. Op zondag zijn we (de hele dag) in het heiligdom en op maandag en dinsdag bezoeken we de steden Coburg en Bamberg en omgeving.

Deelname aan deze lezersreis (touringcar, hotelovernachting half pension, diner op heen- en terugreis, lunch op zondag, reisprogramma, pastorale- en reisbegeleiding) kost € 550,00 (per persoon/tweepersoonskamer) en een éénpersoonskamertoeslag bedraagt € 50,00.

Scan voor het reisprogramma en voor deelname. Mailt u naar:
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
(met vermelding: lezersreis)

Voor vragen kunt u contact opnemen met
Dea Broersen: 06 2502 1417
Eric van Teijlingen: 06 1371 6464

Alles op 'n rijtje

De conferentie van 25 maart jl. in Veenendaal werd goed bezocht en gewaardeerd. Het thema van de missionaire parochie leeft in Nederland. Misschien heeft u in uw parochie een deelnemer erover gehoord. Misschien wilt u er meer over weten. Dit boekje bundelt alles van deze conferentie en biedt handvatten om in de eigen parochie dit thema aan te snijden.

De missionaire parochie. De conferentie van Veenendaal 2023 | ISBN 9789493279483 | www.adveniat.nl € 9,99

Tweede Vaticaans Concilie

Over menig gecompliceerd onderwerp heeft de uitgeverij van de Universiteit van Oxford dikke handboeken uitgegeven, die in hoog aanzien staan. *The Oxford Handbook of Vatican II* is een rijke bron van informatie

en beschouwingen over vele aspecten van het laatste oecumenische concilie, dat van 1962 tot 1965 in Rome plaatsvond: de belangrijkste leerstellingen, de bijna vergeten pauselijke toespraken, de aanwezigheid en bijdragen van vrouwen en van vertegenwoordigers van andere christelijke kerken, de weerstand door tradionalisten, enzovoort. De hoofdstukken over de verschillende werelddelen geven een overzicht van de verschillende reacties op het concilie in de verschillende culturele contexten. In één boek alles!

The Oxford Handbook of Vatican II
Catherine Clifford, Massimo Faggioli red. | ISBN 9780198813903 | circa € 170,00 (£ 135,00)

Kloosterzusters

Andy Arnts ontdekte dat kloosterzusters vanuit hun kennis, ervaring en achtergrond een antwoord kunnen hebben voor de vragende en zoekende mens in een verwarrende samenleving in een hectische tijd. Hebben velen niet

een groeiend verlangen naar puurheid, rust, stilte, reinheid en spirituele verdieping? Stap met dit boek in de wereld van 'de stille wijzen'.

De stille wijzen - ontmoetingen met kloosterzusters | Andy Arnts
ISBN 9789493244177 | www.bataviapublishers.com | € 24,50

Bijbelse woorden

Soms ben je op zoek naar een passend Bijbelcitaat. Voor jezelf of voor een ander. In dit boekje zijn deze verzameld rond diverse thema's als 'God over mensen', 'mensen over God', 'de doop van de Heer', 'Pasen', enzovoort. Een handig boekje voor iedereen.

Woorden uit de Bijbel. Voor wie zoekt naar het verhaal van God met iedere mens | Nynke Dijkstra en Arjen Bultsma | ISBN 9789493279407 www.adveniat.nl | € 14,95 (bij bestelling van 100 of meer exemplaren slechts € 5,00)

M

meer dan vijftig keer mocht ik voor de Kloosterserie op televisie te gast zijn in een abdij of priorij en zeker tien boeken schreef ik over mijn

ervaringen in de stilte van het religieuze leven. Eindeloos vaak heb ik er over verteld in lezingen en voordrachten.

En toch, pas sinds anderhalf jaar is er echt een andere wereld voor me open gegaan, in het klooster van de heilige Adelbert te Egmond-Binnen.

Sinds februari vorig jaar loop ik elke week een paar dagen rond in de tuin, de kaarsenfabriek, de winkel, de boomgaard of de bibliotheek van de abdij van de benedictijnen. Daar is al 1100 jaar religieus leven. En dat proef ik steeds weer. Juist door de heel gewone dingen die er gebeuren. Dat is misschien wel mijn grootste ontdekking: in het dagelijkse leven gaat het wonder schuil, in het allerkleinste zit de knipoog van God verborgen, in de trouw van de tuinploeg komt de heiligheid me tegemoet. Er zijn daar nog tien monniken, maar ze worden gedragen door meer dan 100 vrijwilligers. En zij leren me de belangrijkste lessen uit het kloosterleven.

Op vrijdag 21 juli nodig ik iedereen uit om met mij een dagje abdij van Egmond te beleven en wil ik heel graag mijn levenslessen delen. Hier komen ze in tien punten. Kom dus naar Egmond en oefen je in levenslessen uit het klooster:

1. Begin de dag in stilte want dan hoor je beter je diepste stem en ook die van God.
2. Pas als je verbonden bent met je eigen hart kun je van betekenis zijn voor de harten van anderen.
3. Zoek net als in een klooster de regelmaat van het gebed en het werk. Want pas als je structuur hebt in je eigen leven, kun je ook meer betekenis geven aan je leven.
4. Schrijf eens op wat er gebeurt op een dag, dan zul je zien dat altijd ergens dankbaar voor kunt zijn.
5. Maak ruimte voor een ander, daar word je een mooier mens van. In het klooster gebeurt dit aan tafel, bij het zingen, tijdens het werk, dan maken ze ruimte voor de ander.

Leo Fijen is directeur/uitgever van Adveniat en presentator van de geloofsgesprekken van de KRO op de zondagochtend.

6. Als je jezelf wat kleiner maakt, kan de ander bij je komen en weet God je beter te bereiken.

7. Blijf niet hangen in boosheid, maar laat los wat op je drukt, toon je lege handen en sluit vrede en vriendschap. Dan kun je ook makkelijker bidden.

Levenslessen uit het klooster

In het dagelijkse leven gaat het wonder schuil, in het allerkleinste zit de knipoog van God verborgen.

8. Als je in boosheid leeft, ben je altijd in het heden. In het kloosterleven gaat het om het heden: om daar Gods aanwezigheid te ervaren.

9. Probeer te delen in de schepping als je wandelt in de kloostertuin,

want juist dan ervaar je dat je mag delen in iets en Iemand die groter zijn dan jezelf.

10. Ga de eenzaamheid niet uit de weg. Want ieder mens is ten diepste eenzaam. Pas als je deze existentiële eenzaamheid weet uit te houden (door stilte, door dankbaarheid te oefenen, door ruimte te maken en kleiner te worden), word je een vrij mens en ben je altijd samen met die Ene.

Zie ook pagina 40.
Meer informatie en opgeven:
leo.fijen@abdijvanegmond.nl

Gij hebt uw hand op mij gelegd.
(Psalm 139:5)

Denk je erover om priester te worden?
Ontdek het op willibrordseminarie.nl
of kom eens langs!
Hoogeweg 65, Heiloo
T 072 505 1288

Stefan Doss
seminarist

Grootseminarie St. Willibrord
Bisdom Haarlem-Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?
NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

Together: Samenkomst van Gods Volk
Kom naar Rome en bid met ons!

Op initiatief van Taizé en Paus Franciscus verzamelen duizenden jongeren uit alle kerken zich op het Sint-Pietersplein om samen te bidden voor de toekomst van de kerk.
Ga je mee op reis?

Wat: Busreis naar Rome van 28-9 t/m 2-10 2023
Wie: Jongvolwassenen (18-35) uit alle kerken
Info: www.oecumene.nl/together
vol=vol!

Together Gathering of Gods people

MAG JOUW TALENT JE RAKEN?

DUBBEL DANK

Vrijdag 23 juni | 20:00 uur
RK. Parochie St. Jan | Breezand

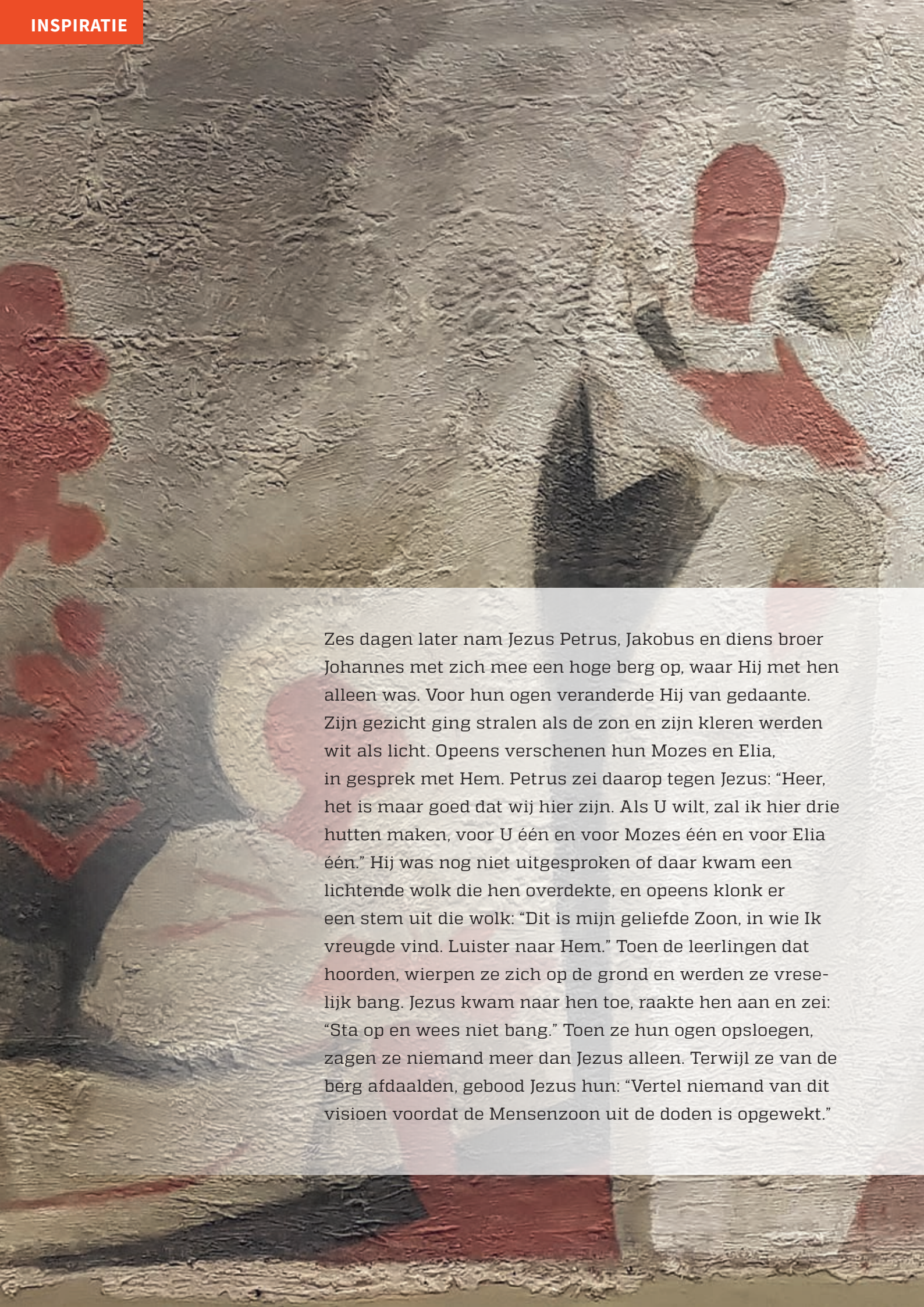
Zondag 10 sept | 15:00 uur
Scagon Theater | Schagen

Onderhoud van het kerkgebouw
De inzet van het pastorale team
Missionaire en maatschappelijke projecten

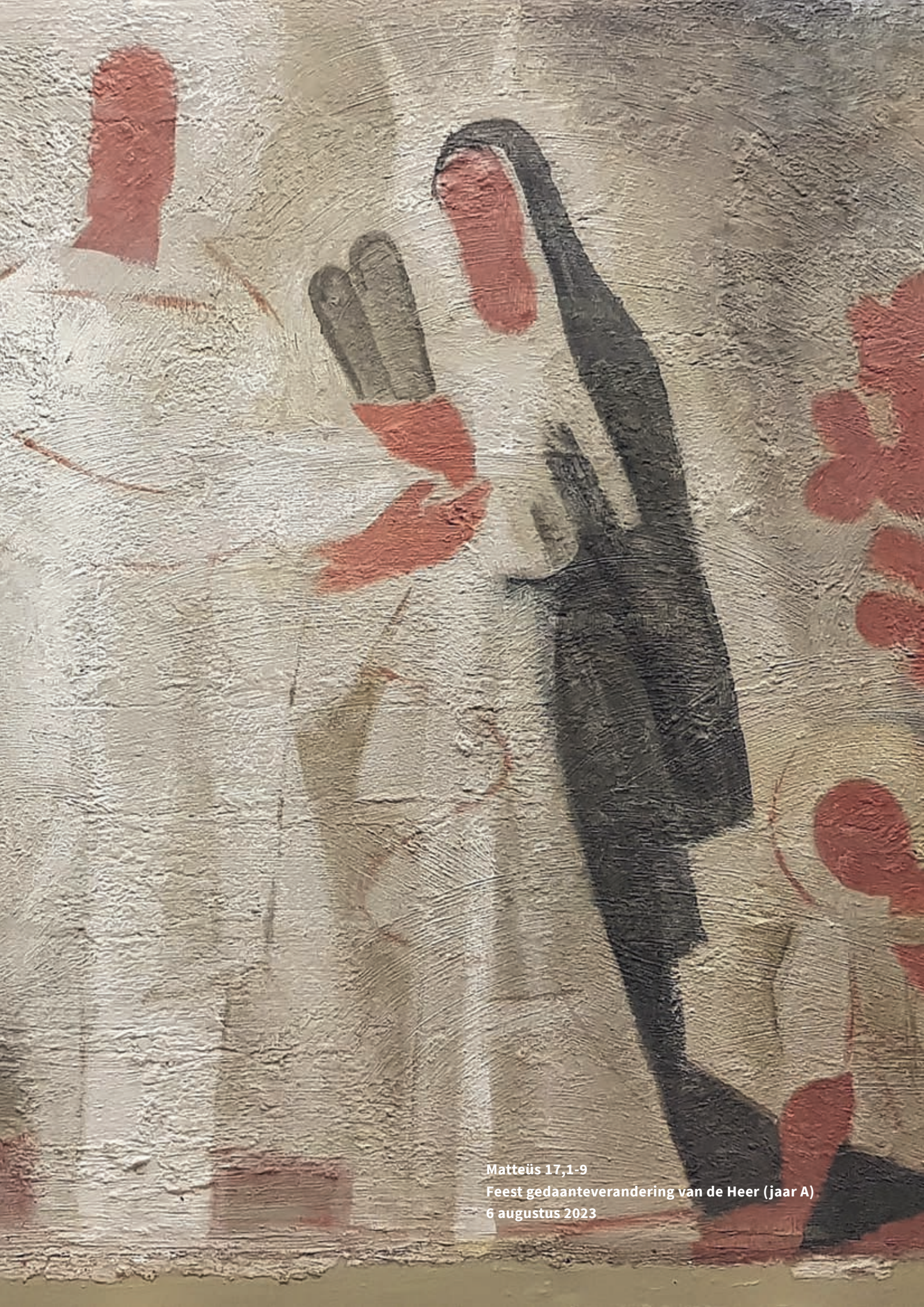
2023
Actie **Kerkbalans**

www.kerkbalans.nl

Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en diens broer Johannes met zich mee een hoge berg op, waar Hij met hen alleen was. Voor hun ogen veranderde Hij van gedaante. Zijn gezicht ging stralen als de zon en zijn kleren werden wit als licht. Opeens verschenen hun Mozes en Elia, in gesprek met Hem. Petrus zei daarop tegen Jezus: “Heer, het is maar goed dat wij hier zijn. Als U wilt, zal ik hier drie hutten maken, voor U één en voor Mozes één en voor Elia één.” Hij was nog niet uitgesproken of daar kwam een lichtende wolk die hen overdekte, en opeens klonk er een stem uit die wolk: “Dit is mijn geliefde Zoon, in wie Ik vreugde vind. Luister naar Hem.” Toen de leerlingen dat hoorden, wierpen ze zich op de grond en werden ze vreselijk bang. Jezus kwam naar hen toe, raakte hen aan en zei: “Sta op en wees niet bang.” Toen ze hun ogen opsloegen, zagen ze niemand meer dan Jezus alleen. Terwijl ze van de berg afdaalden, gebod Jezus hun: “Vertel niemand van dit visioen voordat de Mensenzoon uit de doden is opgewekt.”

Matteüs 17,1-9
Feest gedaanteverandering van de Heer (jaar A)
6 augustus 2023

FEEST MARIA TENHEMELOPNEMING

VIERT U MET
ONS MEE?

DINSDAG
15 AUGUSTUS
2023
HEILOO

"Als ge mij gaat eren, zal de wind gaan keren."

Dinsdag 15 augustus

10.30 uur Rozenkransgebed
11.00 uur H. Mis, hoofdcelebrant mgr. dr. J.W.M. Hendriks
aansluitend Mariaprocesie door het park
14.00 uur Eucharistische aanbidding en biechtgelegenheid
15.00 uur Lof

Gratis busvervoer

10.10 uur Treinstation Castricum naar Heiligdom
16.00 uur Heiligdom naar treinstation Castricum

Overige informatie

Gratis parkeergelegenheid
Adres: Kapellaan146, 1851 PE Heiloo

www.olvternood.nl
telnr. 072 - 505 1288

Meer dan 100 jongeren en begeleiders
uit ons bisdom gaan naar de Wereld-
jongerendagen in Lissabon.

Reist en leeft u met onze
WJD-jongeren mee?

WJD'23 is te volgen via blogs met foto's
van 26 juli tot 8 augustus
op de bisdomwebsite

www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Of via Instagram
[@jongbisdomha](https://www.instagram.com/jongbisdomha)

I

n een charmant 'schuilkerkje' in Amsterdam-Oudwest, de Vincentius-kerk, heb ik een viering meegemaakt en daarna op uitnodiging van Afrika-kenner Gerrie ter Haar over het boek *De Moderne Theologen* gepraat. Boeiend! Pater Frans

Mulders sma. had een groot deel van zijn leven in Ghana doorgebracht en daar veel wijsheid opgedaan. Uitdaging blijft: hoe kunnen wij Nederlandse christenen ons van ons eigen provincialisme bevrijden, ook in de theologie! Anders gezegd: God was al in Ghana voordat de zendingen en missionarissen daar arriveerden. Ik heb zelf over de Ghanese theoloog Katongole gepraat, die uitvoerig bespreekt wat voorouderverering is. Is er een connectie met Allerzielen (dat de laatste tijd weer sterk in de belangstelling staat)?

Ik moet daarbij vertellen dat Gerrie ter Haar een expert is op het gebied van migrantenkerken, maar ook nog een fascinerende studie heeft geschreven over de Zambiaanse aartsbisschop Emmanuel Milingo, de charismatische genezer, die uiteindelijk door het Vaticaan op non-actief is gesteld. Haar boek, gebaseerd op tientallen jaren research, laat me behoorlijk in verwarring achter: was de manier waarop Milingo is behandeld een staaltje van Westerse arrogantie of onbegrip jegens Afrikaanse cultuur en religie? Volgens Ter Haar had paus Johannes Paulus II grote sympathie voor Milingo, maar werd hij te oud om tegen Vaticaanse krachten in te gaan. Wat ik zelf trefend vond: Milingo was naar Rome verbannen, naar een klein appartement, maar binnen no time had hij tientallen Italianen per dag op bezoek, die om genezing kwamen!

Het leven van deze Milingo is bij tijden zo ongelooflijk dat de lezer het beste het boek zelf kan opslaan: Gerrie ter Haar, *Black Minds Matter, Archbishop Milingo and the Vatican* (African Studies Leiden 2021). Dat Milingo een tijd lang afstand had genomen van de Moederkerk blijkt wel uit het feit dat hij trouwde met een vrouw, die hij had ontmoet in de 'Unified Family' van de Zuid-Koreaanse stichter Sun Myung Moon. Milingo werd door het Vaticaan naar een klooster gebracht om tot bezinning te komen, maar zijn vrouw wist niet waar hij verbleef en meende dat het om een ontvoering

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

ging. Ze begon een hongerstaking op het Sint-Pietersplein. Uiteindelijk keerde Milingo terug tot de Kerk (of had die nooit verlaten), maar zijn blijvende woede betrof met name zijn Afrikaanse identiteit. Niet zijn persoon was geminacht, meende hij, maar heel de Afrikaanse spiritualiteit en geloof in de wereld van de geesten. Met name in het evangelie van Marcus vond Milingo veel verwantschap: Jezus drijft daar keer op keer geesten uit. Maar in de huidige Kerk zou daarvoor geen plaats zijn.

De stem van Afrika

Zo vormt het drama Milingo één van de grote theologische vraagstukken van onze tijd.

Zo vormt het drama Milingo - dat toentertijd overigens geheel langs me heen is gegaan - één van de grote theologische vraagstukken van onze tijd: hoe kunnen we het christen-zijn zo waarderen, dat het

niet leidt tot Westerse arrogantie en neo-kolonialisme? Anders gezegd: is het Westerse katholicisme niet evenzeer een samengaan van evangelie en cultuur (Romeins en Middeleeuws) als het christendom in andere werelddelen van de wereld? Deze vraag wordt alleen maar urgenter nu de Wereldkerk in Afrika en Azië groeit en de migrantenkerken in Nederland meer gelovigen herbergen dan de traditionele katholieke parochiekerken. Kunnen we als christenen nog een verbinding leggen? ■

Breek uw tent op, ga op reis naar het land, dat ik u wijs

Foto: NH Nieuws/Chantal Bos

Nederland kende vorig jaar een hete zomer. Boze boeren demonstreerden tegen het (stikstof)beleid van het kabinet. Ze blokkeerden wegen en lieten massaal de Nederlandse driekleur ondersteboven wapperen. Overleg over een landbouwakkoord is (voor nu) geklapt. Wat is de toekomst voor de agrarische sector in ons land en voor natuurbehoud? De familie Smit uit Ursem ondervond al de gevolgen. In overleg met de Provincie verhuisden zij en hun negentig koeien naar een nieuwe boerderij. *SamenKerk* sprak met veehouder Dennis Smit.

Begin mei verhuisde het gezin van Smit uit Ursem hun ruim 150 dieren (koeien en jongvee) naar een nieuwe boerderij in het nabijgelegen Hensbroek. Een unieke ervaring. Dennis Smit (42): "Ik heb er wel wat slapeloze nachten van gehad. Zo'n verhuizing is voor de dieren niet niks, want ze zijn enkel gewend om op stal te staan en in de wei. Hoe zouden ze er op reageren? Gelukkig is de gehele verhuizing goed verlopen. Ze gingen schoon de veewagens in, maar ze kwamen er besmeurd weer uit, merkten we. Ze hadden elkaar flink onder gescheten." In hun nieuwe, en modernere, stallen werden de koeien samengevoegd met ruim twintig koeien van de vorige eigenaar. De familie Smit boert al ruim vijftig jaar in de Polder Mijzen bij Ursem. Smit: "Mijn vader is hier begonnen. Het is prachtig hier. Landelijk, veel natuur. Ook is dit gebied bekend om zijn weidevogels. Het wemelt hier

van de kieviten, grutto's, tureluurs en scholeksters" In 2019 werden provinciale plannen bekend dat Natura-2000-gebieden rondom de familieboerderij van Smit meer natuurgrond zou worden en dat de boerderij uiterlijk 2027 gesloten zou worden. De familie overwoog te verhuizen naar andere delen in ons land, tot zich de mogelijkheid voordeed om de boerderij van een buurman over te nemen. "We waren gelukkig op onze plek. Toen de Provincie hun plannen bekend maakte, hebben we kort overwogen ons hiertegen te verweren. Maar dat had tot een onteigeningsprocedure geleid en daarin had ik weinig trek. Je verliest dat toch. Dat we ons bedrijf als het ware om de hoek konden voortzetten, is een geluk bij

Er is veel discussie over de stikstof die boerderijen produceren, maar laten we ook andere grote vervuilers niet vergeten.

een ongeluk. En een modernere stal, want het mooie is dat we nu twee melkrobots hebben. Voorheen had ik twee melkmomenten per dag, nu kiezen de koeien er zelf voor wanneer ze door de melkrobot gemolken willen worden. En we blijven in onze buurt wonen. We verhuizen wel maar onze kinderen hoeven niet naar een andere school bijvoorbeeld."

Smit: "Het boerenbedrijf en de agrarische sector staat toch erg onder druk. De waardering voor ons werk is soms erg zoek. We worden (in de media) vaak weggezet als paria's, die de natuur kapot maken. Maar vaak zijn boeren ook natuurbeheerders. Zo vind je weidevogels in de wei, daar waar ook koeien lopen. En niet enkel in een natuurgebied. Er is veel discussie over de stikstof die boerderijen produceren, maar laten we ook andere grote vervuilers niet vergeten."

Hoe reageerden uw gezin, collega-boeren en de dorps- en geloofsgemeenschap op deze ontwikkelingen?

"Als gezin hebben we hier dag na dag naar toe geleefd. Toen de verhuizing aanstaande was, vond onze zoon het best wel moeilijk om ons huis te verlaten. Eerlijk gezegd ging deze verhuizing bij ons hele gezin niet in de kouwe kleren zitten. Collega's begrepen ons en leefden zeer mee. We mochten van veel mensen en parochianen van onze parochie (Ursem - red.) kaarten en bloemen ontvangen. Hartverwarmend waren de reacties."

Inmiddels lopen de Smits koeien in hun nieuwe wei, alsof er niets is gebeurd. ■

Eric van Teijlingen

We vieren eucharistie in beeld

Het breken van het brood, het vieren van de eucharistie – en de betekenis daarvan – is een geliefd onderwerp in de kunst. Denk daarbij aan het Laatste Avondmaal. Sinds onze Heer Jezus zei: “Blijft dit doen om Mij te gedenken” vieren zijn leerlingen de eucharistie als de bron en het hoogtepunt van christelijk leven. In de christelijke kunst en iconografie zijn door de eeuwen heen verwijzingen naar verbeeldingen van de eucharistie te zien.

Daarin zien wij hoe in verschillende perioden er andere accenten naar voren komen van dit grote sacrament, waardoor de Heer ons wil blijven voeden en ons wil doen delen in zijn goddelijk leven. In dit tweede artikel laat mgr. Herman

Woorts – op verzoek van SamenKerk – aan de hand van enkele voorbeelden zien welke betekenis van de eucharistie via de kunst wordt uitgedragen, van Rublev tot Dalí.

Delen in het goddelijk leven

De Oosterse christenen kennen in hun kerken een scheidingswand met iconen tussen de ruimte van het altaar en de ruimte voor de gelovigen: de iconostase. De Russische monnik Andrei Rublev maakte circa 1411 voor een iconostase in de (klooster)kerk van Zagorsk een grote icoon, die bij uitstek een verwijzing is naar de eucharistie. Drie engelen zijn geschaard rond een tafel. Het zijn de drie engelen, die op bezoek komen bij aartsvader Abraham (zie Gen. 18, 1-15). Zonder het te weten ontvangt Abraham daarmee God zelf. Christenen zien in die drie engelen een openbaring van de H. Drie-eenheid. Rublev verbeeldt hen in een oneindige cirkel. De linker

Trojka – Heilige Drie-eenheid, icoon van Andrei Rublev (tot voor kort te bezichtigen in de Tretjakov-galerij in Moskou, want recentelijk schonk de Russische president deze kostbare en fragiele icoon aan de Russisch-Orthodoxe Kerk als dank voor de steun van deze Kerk aan de Russische agressie en oorlog in Oekraïne).

engel wordt doorgaans gezien als de Vader, de middelste als de Zoon en de rechter als de Heilige Geest. De drie goddelijke Personen zijn met elkaar in gesprek over de menswording van de Zoon en wel met het oog op het offer van zijn leven. De Zoon maakt dan ook het spreekgebaar (Hij is het Woord, dat vlees zal worden) richting een kelk met daarin de kop van een lam: een verwijzing naar het Lam Gods, dat wij in de communie ontvangen. De tafel van Abraham is hier een altaar geworden. De cirkel is aan de voorzijde geopend, tussen de voeten van de linker en rechter engel: wij zijn genodigd door de

eucharistie binnen te treden in het leven van God zelf. Daardoor doet Hij ons delen in zijn goddelijk leven.

Wezensverandering

In de late Middeleeuwen wordt in de Latijnse Kerk van het Westen de legende van de zogeheten 'Gregoriusmis' zeer populair: paus Gregorius de Grote (540-604) zou tijdens het opdragen van de Heilige Mis een verschijning hebben gehad van Christus als de Man van Smarten (ofwel de lijdende Christus). Tijdens die verschijning laat Jezus, terwijl Hij staat in zijn graf (dat direct verbonden is met het altaar), zijn bloed rechtstreeks in de kelk stromen vanuit zijn geopende zijde. De 'Gregoriusmis' wil een bevestiging zijn van de transsubstantie-leer van de katholieke Kerk, dat brood en wijn tijdens de eucharistie veranderen in het Lichaam en Bloed van Christus.

In Museum Catharijneconvent in Utrecht zijn diverse voorbeelden te zien van een 'Gregoriusmis', waaronder die van de Meester van de Levensbron uit 1510. Hierboven is een detail afgebeeld. RMCCs194

Museum Catharijneconvent, Utrecht,
foto Ruben de Heer

Verheerlijking van de eucharistie

De katholieke Abraham Bloemaert schildert in 1632 op een andere wijze een verbeelding van het katholiek geloof, dat de hostie tijdens de eucharistie verandert in het Lichaam van Christus en dat Hij daardoor blijvend onder ons aanwezig is. Het schilderij toont de vier Westerse kerkvaders Augustinus, Hieronymus, Ambrosius en paus Gregorius de Grote, die verzameld zijn voor een altaar waarop de monstrans met de geconsacreerde hostie staat om te kunnen worden aanbeden. De kerkvaders zijn in gesprek over de werkelijke tegenwoordigheid van Christus in het Allerheiligst Sacrament van de eucharistie. Achter de monstrans bevindt zich een (altaar)schilderij van het Laatste Avondmaal. Precies vóór de plek waar Jezus met brood en wijn aan de tafel is verbeeld, is de geconsacreerde hostie in de monstrans te zien. Zo benadrukt Bloemaert de eenheid tussen de instelling van de Eucharistie en de werkelijke en blijvende tegenwoordigheid van Christus onder de gedaante van het eucharistisch brood.

Dit schilderij is te verstaan als een reactie van katholieken in de tijd van de Contrareformatie op de overheersende gereformeerde godsdienst in ons land, dat de transsubstantie ontkent. Boven de monstrans heeft Bloemaert de H. Schrift geschilderd alsook de duif als symbool van de Heilige Geest. Het is immers de Geest die schrijvers van de H. Schrift en de Kerkvaders heeft geïnspireerd alsook die telkens over de gaven van brood en wijn wordt afgesmeekt (de epiclese) voordat de instellingswoorden van Jezus door de priester worden uitgesproken.

Maria en de aanbidding

In diezelfde tijd van de Contrareformatie worden - waaronder in ons land voor de schuilkerken - vele altaarstukken geschilderd van de aanbidding door de herders te Bethlehem, waaronder voor de schuilkerk te Abcoude uit 1772. Ook hier is een direct verband met de (aanbidding van) de eucharistie. Bethlehem betekent: Huis van brood. Maria opent het doek waarin het Christuskind in de kribbe ligt, opdat de herders Hem kunnen zien om Hem te aanbidden. Maria doet wat een monstrans doet: het lichaam van Christus tonen. Op dit schilderij is direct onder het Kind een lam geschilderd van wie de poten aan elkaar vastgebonden zijn: het is een offerdier. Het kijkt de toeschouwer aan en doet reeds denken aan Jezus, die zijn leven als het Lam Gods zal geven op het kruis om de zonden van de wereld weg te nemen. Dit schilderij was in de schuilkerk van Abcoude geplaatst boven het hoogaltaar. Als de priester de geconsacreerde hostie aan de gelovigen toonde, dan was in één oogopslag Christus te zien in het Kind, in het Lam en onder de gedaante van brood.

Schilderij van Abraham Cornelisz. Bloemaert (1510), met vooraan de vier Westerse kerkvaders (van links naar rechts) Augustinus, Hieronymus, Ambrosius en paus Gregorius de Grote.

Detail van een altaarstuk, 'De aanbidding van de herders in Bethlehem', voor schuilkerk te Abcoude, ca. 1772.

Maker onbekend

Hemel en aarde verbonden

In 1955 voltooit de Spaanse schilder Salvador Dalí 'Het Sacrament van het Laatste Avondmaal'. Dit surrealistisch werk van de destijds vrome katholiek Dalí kent geen eenduidige interpretatie. We zien Jezus met zijn apostelen aan de tafel van het Laatste Avondmaal. Opvallend is dat de apostelen geen van allen de Heer aankijken, maar

Salvador Dalí, 'Het Sacrament van het Laatste Avondmaal'

. National Gallery of Art, Washington DC

diep in gebed of aanbidding verzonken zijn. Het brood is gebroken en ligt binnen handbereik. Jezus wijst naar boven en wel naar een grote torso dat zijn verheerlijkt lichaam lijkt te verbeelden. De armen ervan spreiden zich uit naar de mensen op aarde. Ze lijken te zeggen: "Komt allen tot Mij". Zo zijn hemel en aarde verbonden in de viering van de eucharistie, het gebroken brood op het altaar en het verheerlijkte lichaam van Christus in de hemel.

Wie goed kijkt ziet rechts van de ontblote borst van de Heer een bootje in het water. Is dat een verwijzing naar het Meer van Galilea, waar Jezus na zijn verrijzenis aan de apostelen zal verschijnen en voor hen een maaltijd zal bereiden van brood en vis (Joh. 21, 13)? Dat brood en die vis doen (opnieuw) denken aan de levensspijs, die Hij is en die wij ontvangen in de eucharistie. ■

Mgr. Herman Woorts

Mgr. Herman Woorts is hulpbisschop van Utrecht. Hij studeerde theologie (in Utrecht en Rome) en specialiseerde zich daarnaast in de iconografie van de christelijke kunst.

Noord-Holland telt zo'n 450 kerken, Amsterdam alleen al ruim tachtig. Kerkgebouwen heb je in alle soorten en maten, maar wat is nu het verschil tussen een kapel, kerk, basiliek of kathedraal? In wat voor kerkgebouw steek ik nu mijn kaarsje op? Ook handig te weten voor als we op vakantie zijn...

K

erk

Een kerk is een gebouw waar christenen samenkomen voor de eredienst. Het woord 'kerk' is afgeleid van het Griekse woord 'kyriakon', wat 'huis van de Heer'

betekent. In het begin kwamen christenen (in het geheim) bijeen bij mensen thuis, later (vanaf eerste helft derde eeuw) in zogeheten huiskerken en vanaf de vierde eeuw in publieke kerkgebouwen. Katholieken en Orthodoxen beschouwen een kerkgebouw als gewijd aan God, als Huis van God.

Kapel

Een kapel is een kerkgebouw van bescheiden omvang en meestal deel van een groter kerkgebouw (bijvoorbeeld: de Mariakapel of de doopkapel) of als onderdeel van een instelling (in een klooster, ziekenhuis of in een particulier woonhuis). Het woord 'kapel' komt van het Latijnse 'capella', een verkleinwoord van 'cappa', 'mantel'. Zo werd het heiligdom van de Frankische koningen in Aken genoemd, waar de relik van de halve mantel van Sint Martinus van Tours (Sint Maarten) werd bewaard.

Kathedraal

Een kathedraal is een kerk waar de bisschop zetelt. Het is de hoofdkerk van een bisdom. Het woord 'kathedraal' is afgeleid van het Latijnse 'cathedra', dat 'zetel' betekent. Het verwijst naar de bisschopszetel in die kerk. Een bisdom telt één kathedraal. In het buitenland wordt ook de term 'dom' gebruikt voor een kathedraal (bijv. de Dom van Keulen). Het woord 'dom' is afgeleid van het Latijnse 'domus', dat 'huis' betekent.

Kerk, basiliek of kathedraal?

Basiliek

Een basiliek is een kerk, die deze eretitel door de paus is verleend (op basis van enkele criteria). Aan de gevel hangt het wapenschild van de kerk en op het priesterkoor zijn eretekens zichtbaar, welke in processies kunnen worden megedragen: een conopeum (type parasol; zie foto) en tintinnabulum (een klokje). De katholieke Kerk telt vier hoofdbasilieken, die allemaal in Rome zijn te vinden (te weten: de Sint-Pieterskerk, de Sint-Paulus-buiten-de-Muren, de Sint Jan van Lateranen en de Maria Maggiore). Van alle basilieken zijn in ons land 27 kerken verheven tot basiliek, waarvan in ons bisdom de Sint-Jansbasiliek in Laren, de Sint-Nicolaasbasiliek in Amsterdam en de kathedrale basiliek Sint Bavo in Haarlem.

Het woord 'basiliek' is een bouwkundige term uit de Oudheid, afgeleid van 'koninklijk gebouw' ('basileus' in het Grieks betekent 'koning'). Het waren handels- en beursgebouwen, later ook gebruikt voor de rechtspraak. In het begin van de vierde eeuw werd dit type gebouw model voor de eerste grote kerkgebouwen van Rome. ■

Hofjes

Michel Bakker

H

et historisch beeld leidt naar alleenstaande ouden van dagen, weduwen en weduwna-

ren, die bijeenwonen in een veilige omgeving, met om niet verstrekte brandstof en voedsel. Hofjes konden als charitatieve instellingen onder vele denominaties vallen, sommigen waren zelfs 'gemengd'. De grondvorm bestaat meestal uit een aantal huisjes met de voorzijde aan een rechthoekige binnenplaats. Zoldertjes dienden voor de opslag van turf e.d. Een soms monumentale toegangspoort vormde de verbinding tussen die binnenplaats met de straat. Vaak was er een kruiden- en moestuin en een bleekveldje (een grasveldje om linnen te bleken. Linnen kreeg na het wassen door het in de zon te laten drogen een frisse geur en blanke kleur. Soms was een bleekveldje een bron van inkomsten voor de begijnen. - red.). Daken waterden af in een grote ondergrondse kelder waarboven een pomp. Soms was er een gemeenschappelijk secreet of gemak. In een van de vleugels bevond zich vaak een luisterrijke regentenkamer van waaruit het hofje - al dan niet regentesk - werd bestuurd. Toch worden ook nu nog moderne hofjes gebouwd. Saamhorigheid heeft ook heden ten dage waarde.

Amsterdam

Het Begijnhof

Misschien wel het bekendste hofje van Nederland. Begijnen waren alleenstaande, katholieke vrou-

Oases van rust en bescherming

We bezoeken allemaal wel eens een hofje. Het lijkt wel of die oases van rust ons als een magneet naar binnen trekken. De bijna voelbare bescherming en zorg voeren ons weg van de waan van de dag. We bezoeken nu twee katholieke hofjes in Amsterdam en twee in Haarlem. Op de bisdomwebsite leest u een uitgebreide versie van dit artikel (zie QR-code) met steeds drie hofjes in de genoemde steden en ook in Alkmaar. De vier hier genoemde hofjes zijn te bezoeken.

wen, die in huur- of koopwoningen woonden. Behalve in Amsterdam is er in Nederland alleen nog een Begijnhof in Breda. Begijnen wilden een 'beschouwend' en gelovig leven, maar hadden eigen bezittingen. Wel deden ze de gelofte van kuisheid. Ze werkten in de ziekenzorg, maatschappelijke hulpverle-

ning en in het onderwijs.

Oud is het zeker. Een document uit 1346 spreekt al over een 'begynhuis'. Het hofje ligt bijna 1 meter lager dan de rest van de binnenstad, nog op het middeleeuwse straatniveau. Beroemd is het gerestaureerde (deels) houten huis Begijnhof 34 (niet ouder dan 1528/1529). In 1578 ging Amsterdam over tot het gereformeerde geloof. De vrijstaande begijnhofkerk werd in 1607 aan de Presbyteriaanse kerk gegeven, de kerk van Engelse en Schotse calvinisten. In 1671 mochten de begijnen een eigen kapel bouwen die weliswaar niet te zien mocht zijn vanaf de straat.

Op 23 mei 1971 overleed op 84-jarige leeftijd het laatste begijntje, zuster Antonia. Er wonen nu ongeveer honderd vrouwen. Het Begijnhof bevat een groot aantal gevelstenen, waarvan de meeste een duidelijk rooms-katholiek karakter hebben.

Het Begijnhof is tussen 9.30-18.00 uur te bezoeken via de poort aan de Gedempte Begijnensloot (Kalverstraatkant, Amsterdam).

Het St. Andrieshofje

Alleen het Begijnhof is ouder. In oorsprong bestemd voor Rooms-katholieke bejaarde vrouwen en bij testament in 1614 gesticht door de veehouder Ivo Gerritszoon. Zijn neef, Jan Jansz. Oly, schonk de grond aan de Egelantiersgracht. Drie jaar later opende het hofje de poort voor de eerste bewoonsters. In 1623 kon een kapel in gebruik worden genomen, waar tot in de jaren zestig van de vorige eeuw de kapelaan van het Begijnhof op vrijdag de mis kwam lezen. Dat is verklaarbaar want in 1693 was ene Anna de Magistris de enig overgebleven regentes, zij deed de gehele administratie van het hofje. En sinds 1662 had zij als begijn een eigen huisje op het Begijnhof, zij had daar zelfs de positie van regerend meesteres bereikt. Na haar dood kwam het Sint Andrieshofje onder het bestuur van het Begijnhof. Er gelden dezelfde regels als voor het Begijnhof. De huisjes worden door een stichting verhuurd aan weduwen en ongehuwde dames, bij voorkeur katholiek, van boven de dertig jaar.

Het St. Andrieshofje is te bezoeken via de Egelantiersgracht 107-114c (Amsterdam).

Haarlem

Frans-Loenenhofje, Witte Herenstraat 24

Het Frans-Loenenhofje werd in 1607 gesticht uit de nalatenschap van de Amsterdamse koopman Frans Loenen. Voor dit hofje werd een deel van het terrein

van het vroegere Norbertijnenklooster gekocht. Norbertijnen gingen altijd gekleed in het wit. Het hofje huisvestte elf arme, katholieke vrouwen. In 1609 voegde Frans Loenens vriend, de proost Jacobus Zaffius hier nog eens vijf woningen aan toe: de 'proost' kamers. Lieven de Key bouwde de toegangspoort in 1625 in de Hollandse Renaissance stijl. Bovenin ziet u het wapen van Frans Loenen; een onthoofde leeuw. Sfeervol zijn de vier nog steeds op gas brandende lantaarns, van het oudste Haarlemse type, die het hofje 's avonds een uniek aanzien geven. Eén van de bewoonsters is benoemd tot binnenmoeder.

Zij houdt een oogje in het zeil en informeert de regenten als er bijzonderheden zijn. Het oudste hofje van Haarlem en mogelijk zelfs van Nederland is het Hofje De Bakeneserkamer aan de Wijde Appelaarsteeg 11. De stad Haarlem telt nog 23 hofjes; op de lijst voormalige hofjes zelfs nog eens 27.

Het Frans-Loenenhofje te bezoeken via Witte Herenstraat 24 (Haarlem).

Hofje In den Groenen Tuyn

Op de gevelsteen boven de bewonersingang aan de Lange Veerstraat is een bloeiende tuin afgebeeld. De gevelsteen hoorde bij het huis 'Den Groenen Thuijn', waar in 1616 het oorspronkelijke hofje is gesticht. Dit huis, met een schitterende binnentuin, werd gekocht uit de nalatenschap van Catarina Jansdochter Amen. Er kwamen twintig kleine woningen (nu 17) in het hoofdgebouw en rondom de binnentuin. Ze waren bestemd voor rooms-katholieke vrouwen vanaf vijftig jaar. In het reglement van het hofje stond dat zij gratis in het hofje mochten wonen, maar dat de bewoonsters zelf in hun onderhoud moesten kunnen voorzien. Na het overlijden van een van de bewoonsters gingen echter al haar bezittingen naar het hofje toe. Het was volgens het reglement voor de andere bewoonsters verplicht om de uitvaart bij te wonen. Ook kregen zij die dag een ontbijt aangeboden, bij wijze van begrafenismaal. In het hoofdgebouw bevindt zich ook de regentenkamer, met daar achter een speciale regentessenkamer. ■

Hofje In den Groenen Tuyn is op werkdagen te bezoeken na aanbellen: Warmoesstraat 23 (Haarlem).

Meer hofjes te bezoeken:
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Met dank aan Han van Gool (foto's), Dick van der Horst, Olga van der Klooster (foto's), Kees Somer, Gabri van Tussenbroek.

Ontmoetingen op de Camino

Van 2011 tot 2017 stond ik elk voorjaar steevast een paar dagen langs de pelgrimsroute naar Santiago de Compostella (Spanje). Ik maakte voor de KRO een programma over mensen, die even op de pauzeknop van het leven hadden gedrukt. Ver van huis probeerden ze dichterbij zichzelf te komen. Het is alweer een tijdje geleden, maar een aantal afleveringen wordt nu elke zondagmiddag herhaald en dat brengt bij mij weer veel mooie herinneringen naar boven.

A

an Jennifer bijvoorbeeld. Het was tijdens onze allereerste reis. We waren als televisieploeg min of meer op de bonnefooi gegaan. We hadden gehoord dat de verhalen daar bijna letterlijk op straat liggen. En dat bleek ook zo. We stopten willekeurig ergens op de route. En daar kwam na vijf minuten Jennifer al aan. Rugzak op de rug, stok in de hand, stevige stap. Ze was Duitse en liep de Camino, zo heet de pelgrimsroute naar Santiago de Compostella, om een groot verdriet te verwerken. De jarenlange relatie met haar vriend was kortgeleden

**als mensen op
zoek gaan naar wie
ze echt zijn, dan
komen ze vanzelf
God tegen.**

of niet – het *Veni Creator Spiritus*. Ik herkende het meteen, Jennifer niet. Ik vertelde haar over het vierde couplet: “Verlicht ons duistere verstand, geef dat ons hart van liefde brandt, en dat ons zwakke lichaam leeft vanuit de kracht die Gij het geeft.” De tranen stroomden over de wangen van de vrouw, die dacht dat haar hart nooit meer van liefde zou branden.

De pelgrimsroute naar Santiago de Compostella is al eeuwenoud. Vroeger liepen mensen hem op zoek naar God, tegenwoordig zijn ze vooral op zoek naar zichzelf. “Is dat eigenlijk erg?”, vroeg ik een Amerikaanse man, die de Camino duidelijk om religieuze redenen liep. “Helemaal niet”, antwoordde hij resoluut, “als mensen op zoek gaan naar wie ze echt zijn, en afdalen naar hun diepste binnenste, naar hun ziel, dan komen ze daar vanzelf God tegen.”

In ons land worden de kerken steeds leger. Toch is het een illusie te denken dat alle mensen die niet meer in de kerk komen, ook van God los zijn. Ze hebben wel degelijk behoefte aan zingeving, aan verdieping van hun leven. Langs de route naar Santiago kwam ik regelmatig dertigers tegen als Claire, een succesvolle advocate uit Londen. Ze zat eindelijk op de plek, die ze altijd al ambieerde. En nu vroeg ze zich af: is dit nu alles? Na de pelgrimstocht is ze teruggekeerd naar haar baan, maar elk jaar gaat ze twee weken naar Roemenië om daar te werken in een huis voor weeskinderen. Iets doen voor anderen, dat geeft zin aan het leven. Dat had ze ontdekt tijdens de Camino.

De weg naar Santiago is een weg vol verhalen. En de mensen die hem lopen nemen de tijd om te luisteren naar elkaars verhalen. Precies dat maakt die Camino zo heilzaam. ■

Wilfred Kemp

stukgelopen. Ze was ervan overtuigd dat dit de liefde van haar leven was, en dat ze nooit meer iemand als hij zou vinden. Ik was verbaasd hoe openhartig ze mij dit verhaal vertelde. Ik was immers voor haar een volstrekt onbekende.

Later kwam ik erachter dat dat helemaal niet zo gek is. Als je aan mensen vraagt wat het geheim is van de Camino, zeggen de meesten: “De ontmoetingen met wildvreemde mensen. Het voelt meteen vertrouwd en je deelt al snel je levensverhaal.”

Een tijdje later ontmoette ik Jennifer weer. Ze was aangekomen in Santiago de Compostella. We liepen samen de kathedraal binnen. Daar speelde de organist – toeval

Wilfred Kemp maakt voor KRO/NCRV televisie- en radioprogramma's als Kruispunt TV (zondagmiddag NPO 2) en 'Tussen hemel en aarde' (NPO radio 4 Klassiek, zondagmorgen om 9.00 uur).

Ingrid Henkemans is erfgoedsspecialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Beeldschone Bijbelse tuin

Kunst en flora in Hoofddorp

Wie deze zomer over de Kruisweg in Hoofddorp fietst of rijdt, zal waarschijnlijk zonder het te weten voorbij gaan aan de prachtige Bijbelse tuin, die achter de Joannes de Doperkerk verstopt ligt. In deze uitgestrekte tuin en op de aangrenzende begraafplaats zijn meer dan vijftig beelden geplaatst van personages uit het Oude en Nieuwe Testament. Zelfs de beplanting heeft een Bijbelse connotatie en is zorgvuldig op de beelden afgestemd.

De beelden in de tuin zijn gemaakt door kunstenaars Antoinette Otten (1961), Karel Gomes (1913-2016) en de zusters van het St.-Liobaklooster in Egmond.

B

ij het betreden van het kerkplein valt het bronzen beeld van Johannes de Doper, patroonheilige van de kerk, meteen op. Hoog boven de ingang van de kerk attendeert Johannes de bezoeker op het Lam, dat hij op zijn rechterarm draagt. Hier wordt de uitspraak verbeeld van

Johannes: "Daar is het Lam van God, degene die de zonden van de wereld wegneemt" (Joh. 1,29). Langs de rechterzijde van de kerk loopt een pad waarover de tuin vrij betreden kan worden. Het terrein is onderverdeeld in een aantal zones: de boomgaard, de pluktuin, de vijver, de woestijntuin achter de begraafplaats, een labyrint en een 'berg', die uitzicht geeft op de hele tuin.

Foto's: Bijbelse Tuin Hoofddorp

Langs de waterkant

De vijver vormt de ziel van de tuin. Daar staat het beeld van Susanna. Ze zit geknield aan de waterrand en heeft net een bad genomen. Ze waant zich onbespied terwijl ze zich afdroogt. Uit het Bijbelboek Daniël 13 weten we dat Susanna een mooie vrouw was, die begeerd werd door twee oudsten van het volk Israël, die als rechters waren aangesteld. Toen zij in haar eigen tuin wilde baden, probeerden deze mannen haar te verleiden. Ze gaf hier niet aan toe, werd vervolgens van overspel beticht en ter dood veroordeeld, maar uiteindelijk zegevierde het recht door tussenkomst van de profeet Daniël en werden de oudsten ter dood veroordeeld.

In de buurt van Susanna staat een beeld van een grote oude man met staf. Op zijn gekromde rug draagt hij een kindje. Heel herkenbaar, het is Christoffel met het Christuskind op zijn schouder. Ooit moest hij een klein kind overzetten naar de andere kant van de rivier. Gedurende die overtocht werd het kind op zijn rug steeds zwaarder tot Christoffel bijna onder het gewicht van het kind bezweek. Toen openbaarde het kind zich als Christus en het doopte hem in de rivier. Christoffel is een van de veertien Noodhelpers, die ter bescherming

aangeropen kan worden. Hij is de patroonheilige van de reizigers, vandaar dat hij vaak bij de uitgang van een kerk staat.

In de vijver en langs de kant staan verschillende waterplanten, zoals de grote lisdodde. De laatste wordt in de volksmond ook wel 'Christusstok' genoemd, omdat Jezus bij zijn kruisiging een soortgelijke rietstok als staf moest gebruiken. Met enige fantasie zou ook Christoffel een grote lisdodde in de hand kunnen hebben.

Kom langs

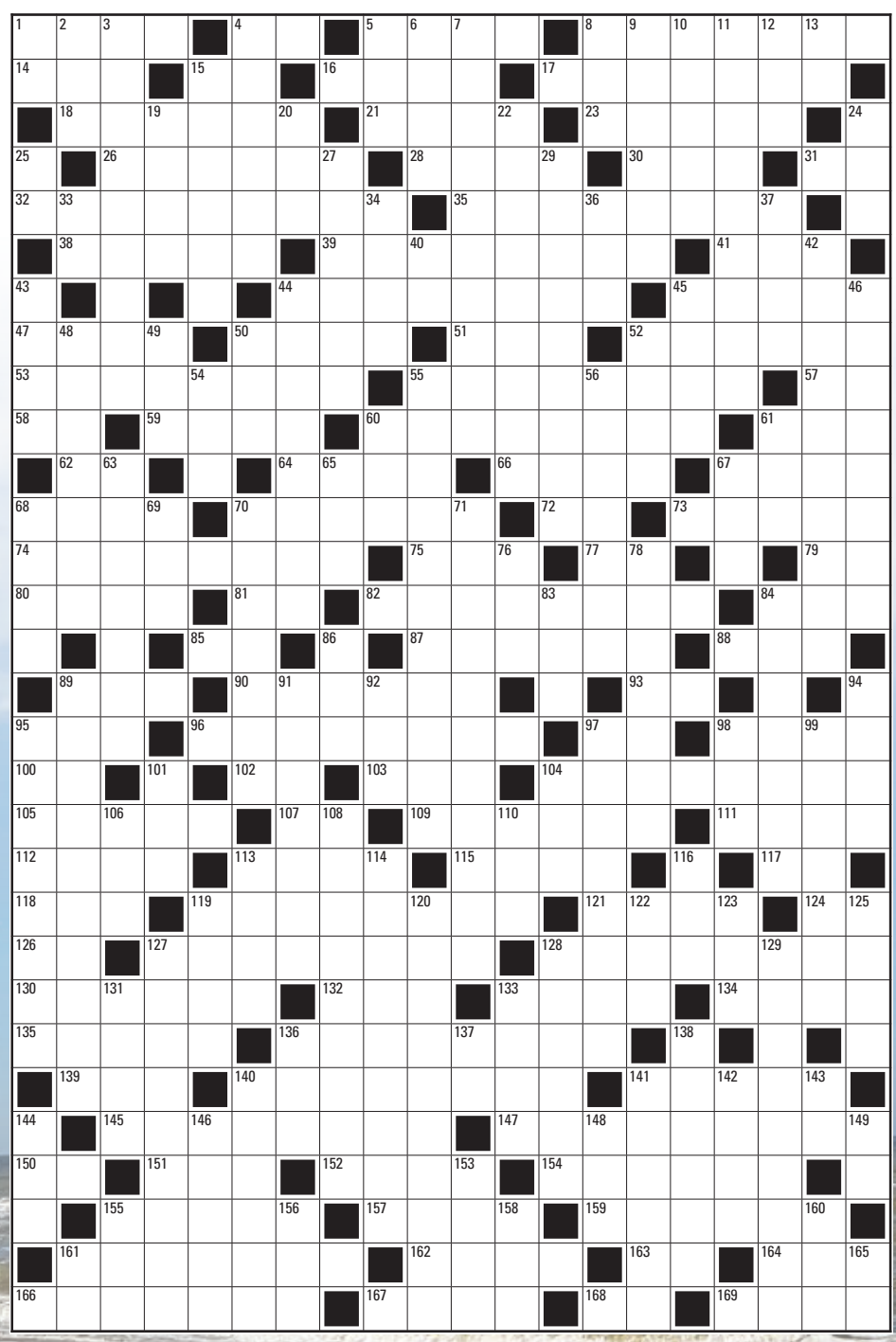
Bezoek deze zomer de Bijbelse tuin van de Joannes de Doperkerk in Hoofddorp en dwaal rond in de tuin, die door een enthousiaste groep vrijwilligers en mindervaliden van de tuingroep van Ons Tweede Thuis wordt onderhouden. Er is een grote variatie aan beelden te zien, een reeks van veertien kruiswegstaties én de opstanding, een Pietà, Abraham en Isaak, Eva met de appel, Job, Hagar en Ruth, Franciscus, die een wolf het evangelie predikt, en nog veel meer.

Ook de liefhebber van planten en bomen kan hier zijn hart ophalen. In de tuin staan veel planten, bomen en bloemen, die verwijzen naar de Bijbel(verhalen), zoals judaspenning, jakobsladder, vijf en moerbei. Rust misschien even uit onder de libanon-ceder, die in Psalm 92 beschreven wordt als een boom die "welig, sappig en groen blijft, zelfs in zijn ouderdom". ■

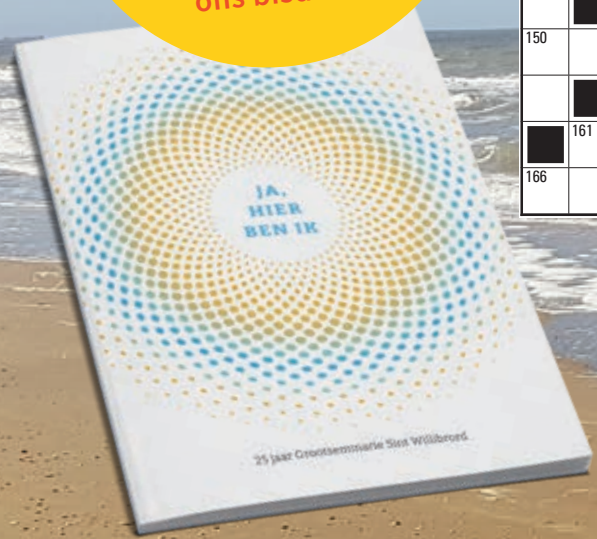
Ingrid Henkemans

Bijbelse Tuin Hoofddorp
Kruisweg 1076A in Hoofddorp
Dagelijks van 7.30-20.30 uur
Informatie en voor het boeken van een rondleiding:
www.bijbelsetuininhoofddorp.nl

Doe mee en maak kans op een van de tien prachtige (foto)boeken *Ja, hier ben ik*, een terugblik op 25 jaar priesteropleiding Sint Willibrord van ons bisdom.

Oplossing:

53	73
----	----

85	37	132	159	139	63	119	158	151	97	14	22	112	147	63	87	4	8	106
123	103	79	123	70	28	130	128	165	107	137	37	80	89	33	89	159		
169	61	167	167	107	4	52	168	83	39	46								?

Horizontaal

1 inwendig orgaan 4 gram (afk.) 5 zeevis 8 uitgifte van aandelen 14 een zekere 15 muzieknoot 16 gebreid kledingstuk 17 pootaardappel 18 vals 21 telwoord 23 schreeuw 26 kookvoorschrift 28 veiligheidssluiting 30 bijwoord 31 argon (afk.) 32 boom 35 universiteit in Parijs 38 maatschappelijke rang 39 smalle tweezits 41 beats per minute (afk.) 44 meeslepend 45 lichaamsvloeistof 47 organisatie van olielanden 50 geleerd 51 raad van advies (afk.) 52 uitholling door stromend water 53 grappig 55 maatlat 57 deciliter 58 aanstaande (afk.) 59 inspecteur (afk.) 60 schoeisel 61 durf 62 tijdelijk (afk.) 64 West-Indisch eiland 66 plakband 67 van dezelfde mening 68 Europese munt 70 afgeknotte stam 72 elpee 73 precies 74 jankstem 75 verpakkingsmiddel 77 onder-officier (afk.) 79 lichamelijke opvoeding 80 heesterachtige plant 81 daar 82 stoeltje zonder leuning 84 bedompt 85 werkwoord (afk.) 87 insect 88 laboratorium 89 kledingstuk voor buiten 90 schoolgerei 93 klasse (afk.) 95 vrijgevig 96 plaats in Frankrijk 97 gedaan en laten (afk.) 98 korte mededeling 100 Duitse nv 102 Denemarken (in internetadressen) 103 nominaal (afk.) 104 klimplant 105 uniform 107 naschrift (afk.) 109 kabaal 111 mout 112 Bijbelse reus 113 indiaanse tent 115 broer van Abel 117 kilojoule (afk.) 118 noot der redactie (afk.) 119 Aziat 121 waterkering 124 openbaar vervoer (afk.) 126 Binnenlandse Strijdkrachten (afk.) 127 tolk 128 aantal kuikens uit één nest 130 deel van een Oud-Romeinse woning 132 redactie (afk.) 133 Europeaan 134 vetpuistje 135 verkoophuisje 136 volkomen 139 dakbedekking 140 zuivelproduct 141 por 145 stichter van de islam 147 schoon verdiend salaris 150 zangnoot 151 troefnegen 152 optelteken 154 plaats in Utrecht 155 voegwoord 157 evenzo 159 op dezelfde wijze 161 knoeier 162 kegelvormig 163 idem (afk.) 164 uitgebreid lager onderwijs 166 van bepaald materiaal 167 deel van een open haard 168 milligram 169 levenslucht.

Verticaal

1 politieafdeling 2 ingenieur (afk.) 3 hoogleraarschap 4 geacht 5 ervaren (afk.) 6 insect 7 rijwielstandaard 8 ieder 9 knaagdier 10 in elkaar 11 stuk rots 12 stel van bijeenhorende zaken 13 ingenieur 15 pas geleden 19 vaste brandstof 20 Nederlandse Politiebond (afk.) 22 Amerikaanse president 24 aarden vaas 25 dun van lucht 27 loop van een paard 29 voor de geboorte 33 koude lekkernij 34 langlopend tv-feuilleton 36 kuip waarin men zich baadt 37 verhalend dichtstuk 40 Verenigde Naties (afk.) 42 groepje vrouwen 43 reinigingszout 44 babbelaarster 45 gemakkelijk breekbaar 46 mineraal 48 figuur 49 informatiedrager 50 betaalplaats 52 vervelend wezen 54 Woordenboek der Nederlandsche Taal 55 soort broodje 56 plaats in Japan 60 hoger beroeps-onderwijs (afk.) 61 Bijbelse vrouw 63 hoeveelheid 65 behoeftig 67 Excellentie (afk.) 68 eerste hulp bij ongelukken 69 loofboom 70 vliegtuigbemanninglid 71 herrieschopper 76 Grieks eiland 78 grondsoort 83 Griekse letter 84 mistletoe 86 heidemeertje 89 richting in de kunst 91 precies geschikt 92 kloosterzuster 94 windrichting 95 vergiet 97 rol waarin een acteur schittert 98 moeder 99 telwoord 101 snelle trekkende beweging 104 centrale antenne-inrichting (afk.) 106 clown 108 verlichtingsmiddel 110 knoest in hout 113 verticale stut op een galjoen 114 ingezet bedrag bij een spel 116 regieaanwijzing 119 kriebelend gevoel 120 oude naam voor het Nederlands 122 ribbenstoot 123 gebergte op Kreta 125 smet 127 ziener 128 stoptrein 129 familielid 131 eer 133 edelgas 136 alpenweide 137 uitroep om iemand te doen stoppen 138 onder invloed van drugs verkerend 140 bijgerecht 141 stabiel 142 plaats in België 143 tegenover (afk.) 144 administratie (afk.) 146 op deze dag 148 dicht 149 namelijk (afk.) 153 dierenverblijf 155 nieuwe lerarenopleiding (afk.) 156 voorzetsel 158 grootvader 160 Spaanse uitroep 161 knock-out 165 vanwege.

Puzzel vorig nummer

Uit de vele correcte inzendingen zijn de volgende prijswinnaars geloot. Gefeliciteerd!

- Diaken N. Smit (Hilversum)
- G. Peet (Hilversum)
- M. Mom (Heijthuysen)

H	O	O	G	K	E	R	K
A	SK	K	E	U	R	SK	E
A	D	SK	S	O	SK	D	E
R	E	A	C	T	I	E	S
S	J	A	H	SK	A	C	H
T	A	SK	O	W	SK	I	O
U	SK	O	P	E	N	SK	N
K	U	S	T	L	A	N	D

Stuur uw oplossing (met vermelding van uw naam en adres) vóór 15 augustus naar:
Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.
 Of mail naar:

samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Agenda

Juli 2023

8 juli Martelaren van Gorcum (heiligdom Brielle)
www.martelarevangorcum.nl

9 juli Tienerdag (in Hoofddorp) | www.jongekerk.nl

10 juli – 31 augustus ‘Een zomerse uitnodiging...’
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl | zie pag. 10 e.v.

22 juli Start zomervakantie (t/m 3 september)

23 juli Werelddag van grootouders en ouderen

26 juli – 8 augustus Wereldjongerendagen 2023
(bisdomreis naar Lissabon, Portugal) | www.jongekerk.nl

Augustus 2023

1 – 6 augustus Wereldjongerendagen 2023 in Lissabon
www.wjd.nl | zie pag. 7 en 22

8 augustus Gedachtenis Veertien Noodhelpers
www.vierzehnheiligen.de
zie pag. 14

15 augustus Hoogfeest H. Maria Tenhemelopneming

26-27 augustus Missie Verkeersmiddelenactie MIVA
(deurcollecte) | www.miva.nl

Ode aan Antwerpen

Ruim tachtig topstukken van Vlaamse en Hollandse meesters – zoals Maerten de Vos, Frans Floris, Frans Hals, Peter Paul Rubens en Rembrandt van Rijn – zijn tot en met 17 september te zien in de tentoonstelling ‘Ode aan Antwerpen’ in Museum Catharijneconvent in Utrecht. Zonder de religieuze en economische vluchtelingen uit Antwerpen was de bloei van de Hollandse schilderkunst in de zeventiende eeuw er niet geweest. Antwerpen en Vlaanderen waren de belangrijkste handelscentra van West-Europa, tevens centra van de kunst en kunstnijverheid. Antwerpse kunst was ongeëvenaard en de artistieke invloed reikte ver. In 1585 gaf Antwerpen zich over aan de Spanjaarden en met de Val van Antwerpen kwam het tot een definitieve scheiding tussen de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden. Het Zuiden bleef katholiek en in Spaanse handen, het Noorden werd overwegend protestants (de Republiek). Een massale uittocht van vooral protestantse kunstenaars en kooplieden naar de Republiek legde Holland en de stad Amsterdam geen windeieren. De kunst en economie kwamen in ‘het nieuwe Antwerpen’ in de zeventiende eeuw tot volle bloei.
Info: www.catharijneconvent.nl

Meet & Greet

INGRID HENKEMANS

(rubriek 'Uit de kunst') nodigt u uit op **18 augustus om 15.00 uur** (H. Urbanuskerk Bovenkerk | Noorddammerlaan 124, Amstelveen) voor een rondleiding en toelichting over de restauratie van deze kerk en de kunstwerken na de brand van 2018. U kunt meer hierover lezen in het meinummer 2023 van *SamenKerk*.

CAROLIEN HOOGENBOOM

(redactielid SamenKerk) nodigt u, samen met Hendrina van Dijk-Harmannij en kapelaan Teun Warnaar, uit op **20 juli om 19.30 uur** (bisschopshuis bij de kathedraal Leidsevaart 146, Haarlem): Droom je er van dat de parochie een plek is, waar nieuwe mensen worden ontvangen? Waar jongeren en ouderen op zoek mogen gaan naar wat Jezus in hun leven kan betekenen? Wat is een Alpha-cursus en welke ervaringen zijn er met een goedlopende Alpha-cursus? Om 19.30 uur staat er gebak voor u klaar, want goed eten hoort bij de Alpha-ervaring! Afronding van deze bijeenkomst is rond 21.00 uur.

MARCEL POORTHUIS

(column 'Parels uit de schattengrot'), een groot kenner van het Jodendom, nodigt u uit op **6 september** voor een wandeling door joods Amsterdam met aandacht voor de religieuze en sociale situatie van het Jodendom in Amsterdam van vóór de oorlog. De stadswandeling **begint om 13.30 uur** vanuit de pastorie van de H.-Nicolaasbasiliek (Pr. Hendrikkade 73, tegenover Centraal Station Amsterdam). Gelieve goed ter been zijn.

ERIC VAN TEIJLINGEN

(hoofdredacteur SamenKerk) nodigt u uit op **8 augustus om 15.00 uur** (pastorie O.L.V.-kerk | Keizersgracht 218B, Amsterdam) voor een nadere kennismaking met de Veertien Noodhelpers. Wie zijn het? En waarom nu juist zij? Zijn er overeenkomsten of niet tussen de Noodhelpers? We gaan samen op ontdekkingsstocht.

LEO FIJEN

(column 'Leo Fijen') nodigt u uit op **21 juli (van 10.30 uur tot 15.00 uur)** in Benedictushof, Vennewatersweg 27a, Egmond) voor een 'dagje klooster' in Egmond-Binnen. Wat zijn de kloosterlessen voor het leven? Opgave (kosten € 15,00 inclusief lunch): leo.fijen@abdijvanegmond.nl (Zie ook pagina 18).

MGR. JAN HENDRIKS

(schrijft in SamenKerk de column 'Wat ik u zeggen wil') nodigt u uit op **26 juli om 14.00 uur** (bisschopshuis bij de kathedraal | Leidsevaart 146, Haarlem): maak kennis met onze bisschop en - als u wilt - stel hem uw vragen over Kerk en geloof.

PASTOOR-DEKEN ERIC FENNIS

(gastauteur in SamenKerk) nodigt u uit op **22 juli om 15.00 uur** (H.-Nicolaasbasiliek Pr. Hendrikkade 73, Amsterdam) voor een inleiding over het hoe en wat van de televisiesiemis (die regelmatig vanuit deze kerk wordt uitgezonden op de zondagmorgen op NPO2) en vooral wat er allemaal achter de schermen fout kan gaan.